

Լ. Մ. ԿԱԳԱՆՈՎԻԶ

731

ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՄՐԱՊՆԴՈՒՄԸ

ՅԵՎ

ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

338.14

4-12

ԿՈՒՍՇԲԱՏ
ՅԵՐԵՎԱՆ — 1983

պիստ

17 FEB 2010

Լ. Մ. ԿԱԳԱՆՈՎԻՉ

338.14

4-12 *պ*

ԿՈԼՏԵՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՄՐԱՊԵՂՈՒՄԸ

ՅԵՎ

ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

24.2.6
Ձեռագրի ձևով չմշակված ԿՈԼՏԵՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ
1933 թ. ՓԵՏՐՎԱՐԻ 16-ԻՆ:

1010
42702

431

11043
ԿՈՒՍՇՐԱՑ
ՅԵՐԵՎԱՆ—1933

6 MAY 2013

4303-91

I. ԿԱՏԱՐԵԼՈՎ ԿՆԳԱՄՅԱԿԸ, ՄԵՆԲ ԳԱՐՁԱՆԲ ԿԶՈՐ ՅԵՐԿԻՐ

Ընկերներ, վերջերս մեր կուսակցությունը և բանվորների ու կոլտնտեսականների միլիոնավոր մասսան, կենտրոնական կոմիտեի և կենտրոնական վեբհանգիչ Հանձնաժողովի պլենումում, ինչպես և խորհուրդների կենտրոնական նստաշրջանում ամփոփեցին մեր հսկայական հաղթանակների արդյունքները, 4 տարում կատարված հնգամյակի հաղթանակները: Ընկ. Ստալինին իր զեկուցման մեջ ամբողջ յերկրին և ամբողջ աշխարհին ցույց տվեց, թե ինչպես մենք մեր հետամնաց յերկիրը վերափոխեցինք կարճ ժամանակամիջոցում:

ԽՍՀՄ-Ն ՀԵՏԱՄԱՑ ՅԵՐԿՐԻՑ ՎԵՐԱԾՎԵՑ ՀԶՈՐ, ԱՌԱՋԱՎՈՐ, ԱՆԿԱՆ ՄԻ ՅԵՐԿԻՐ

Յեթե առաջ, մինչև հնգամյակը, մեզ անհրաժեշտ արդյունաբերական ապրանքների մեծ մասը, մանավանդ մեքենաները, սյուրպատը, տրակտորները և այլն մենք հարկադրված էինք ներմուծել արտասահմանից, այսինքն՝ մենք այդ բնագավառում կախում ունեյինք արտասահմանից, ապա այժմ արդեն ինքներս ենք արտադրում մեր թուղը և սյուրպատը, մեր ավտոմոբիլներն ու տրակտորները, մեր բարդ դարձյալները, արդյունահանում ենք նավթ ու ածուխ, արտադրում ենք քիմիական նյութեր, դրինակ՝ սուպերֆոսֆատ, վորն այնքան անհրաժեշտ է դյուղատնտեսության մեջ, վորպես պարարտանյութ:

Բացի դրանից, այժմ մենք արտադրում ենք նաև մեզ համար շատ արժեքավոր այլ առարկաներ՝ այնպիսի դեպքերի համար, յեթե մեր վրա հարձակվեն ոտարերկրյա կապիտալիստները: Այժմ մենք արտադրում ենք ինքնաթիռներ, տանկեր, զրահավանդներ, թնդանոթներ և այլն: Ընկերներ, կատարելով

հնգամյակը չսրս տարում, մենք Բուդյոննու հեծելազորին ավել-
լացրինք նաև տեխնիկական «հեծելազոր», թուղ, սողացող,
լողացող և ջրասույզ «հեծելազոր», վորը կկարողանա ջախջախել
թշնամուն, յեթե նա հանդգնի հարձակվել մեր սողալիստական
յերկրի վրա (բուռն ծափեր) :

Յեթե առաջ արտասահմանի բուրժուաները մեր յերկիրը
համարում եյին վայրենի, յեթե մեր յերկիրը մատով եյին ցույց
տալիս, թե ահա դոյություն ունեն յերկու մեծ յերկրներ՝ Չինաս-
տանը և Ռուսաստանը՝ և յերկուսն ել հետամնաց յերկրներ են, —
ապա այսոր արդեն այդպիսի խոսք չի կարող լինել մեր յերկրի
մասին : Մենք մեր պետական էությունը մեզ յերկրներն ենք
բանվորների ու դյուղացիների պետություն և մեր ծագման հենց
սկզբից մեր պետական կառուցվածքով շատ առաջ ենք յեղել և ենք
մյուս բոլոր յերկրներից, պետական ինչպիսի կառուցվածքով ել
քողարկված լինեն նրանք : Ինչո՞ւ : Հենց այն պատճառով, վոր
այնտեղ իշխանության գլուխն են կանգնած կապիտալիստները և
հողատերերը, իսկ մեզ մոտ բանվորա-դյուղացիական իշխանու-
թյուն է, սողալիստական իրավակարգ : Այսոր մեր սողալիս-
տական յերկիրը թե՛ իր տնտեսությամբ և թե՛ տեխնիկայով կանգ-
նած է աշխարհիս ամենազարգացած յերկրների ստալին շարքե-
րում :

ԻՆՏԵՆՍԻՎԱՅԱՆ ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԽԱՂԱՂՈՒ- ԹՅՈՒՆ ԱՊԱՀՈՎԵՑԻՆ ՄԵՋ ՀԱՄԱՐ

Յեթե դեռ վերջին ժամանակներս իմպերիալիստական շատ
խմբակներ բացելիքաց արտահայտվում եյին մեր յերկրի վրա
հարձակվելու մասին, ապա այսոր բանվորների ու դյուղացիների
ամենավտեղիմ թշնամիները, այն թշնամիները, վորոնք ցան-
կանում են արյունով խեղդել մեր խորհրդային հանրապետու-
թյունը, հարկադրված են կեղծ հեղության ճառերով քողարկել
իրենց ատելությունը դեպի մեզ և հաշի առնել մեր հզոր ուժը :
Նրանք հասկանում են, վոր այժմ մեզ հետ կատակ անել չի կա-
րակ սպառազինում, այլ մենք ղինված ենք նաև պաշտպանության
տեխնիկական նոր դործիքներով՝ տանկերով ու ինքնաթիռներով :

Յեվ կարող ենք արտադրել պաշտպանության այդ բոլոր զենքերն
ավելի մեծ քանակությամբ, յեթե հարկավոր լինի : Մենք պա-
տերազմ չենք ուղում, սակայն յեթե կապիտալիստները մեզ վրա
բաց թողնեն իրենց ինքնաթիռները, տանկերը, ապա մենք անդեն
չենք այլևս, մենք կկարողանանք նրանց ինքնաթիռների դեմ բաց
թողել մեր ինքնաթիռները, նրանց տանկերի դեմ՝ մեր տանկերը,
նրանց զրահակիրների դեմ մենք առաջ կքշենք մեր սողալիստա-
կան հզոր զրահակիրների կալոնները (ծափեր) :

Ընկեր կոլտնտեսականնե՛ր և բանվորնե՛ր, տալով մեր հաղ-
թանակների հանրազումարները, մենք պետք է հիշենք մի բան՝
յեթե մենք չկարողանայինք կարճ ժամանակամիջոցում իրոք
բարձրացնել մեր արդյունաբերությունը, ապա այսոր ձեզ հետ
միասին չեյինք ունենա խաղաղ աշխատանք, այլ կունենայինք պա-
տերազմ, ինտերվենցիա, իմպերիալիստների հարձակում մեզ վրա
Արևմուտքից և Արևելքից :

Դուք բել եք մեր հեռավոր արևելյան հարեանների մասին :
Այնտեղ ևս կային այդպիսի խմբակներ, խմբակներ և վոչ թե
կապիտալիզմի լծի տակ հեծող ժողովուրդ, այնտեղ ևս կային
իմպերիալիստների, հարուստների, գեներալների խմբակներ, վո-
րոնք ուղում եյին և դեռ այժմ ել յերազում են հարձակվել մեզ
վրա :

Ի՞նչ եք կարծում ուրեմն, նրանք մեզ վրա չհարձակվեցին
մեր գեղեցիկ աչքերի համար, կամ թե չհարձակվեցին այն
պատճառով, վոր կապիտալիստները հասկացա՞ն, թե ուստական,
ուկրայնական և մյուս բանվորներն ու դյուղացիներն իրենց
կյանքն են կառուցում և իբր չպետք է խանդարել նրանց : Վոչ :
Այդ չե, վոր ուղում են նրանք : Նրանք ուրախությամբ կխանդա-
րեյին մեզ : Սակայն նրանք շատ լավ հասկանում են, վոր յեթե
հարձակվեյին մեզ վրա, ապա մենք դաժան հակահարված՝ կտա-
յինք նրանց, նրանք հասկացան, վոր մեր վառողանոցներում վա-
ռողն ավելացել է, վոր յեթե նրանք հարձակվեն մեզ վրա, ապա
մենք նրանց հախիցը կգանք (ծափեր) :

Հնգամյակը խաղաղություն ապահովեց մեզ : Իհարկե, կա-
րիք չկա, վոր մեզ որորենք : Պետք է հիշել, վոր իմպերիալիստ-
ները կարող են ամեն բոսկ հարձակվել մեզ վրա : Այդ պետք է

լավ հիշել և բացատրել բոլոր աշխատավորներին: Մեր դիմանա-
դետ ներկայացուցիչները հանդես են գալիս բոլոր ժողովուրդ-
ների առաջ՝ պայքար մղելով խաղաղության համար:

Յեթե աշխարհիս յերեսին կա աղնվորեն ու անկեղծորեն խա-
ղաղություն ցանկացող մի յերկիր, ապա դա միմիայն մեր սո-
ցիալիստական յերկիրն է: Մենք, ինչպես ասել ե ընդ. Ստալինը՝
«Ուրիշի հողից վաչ մի քիզ չեմք ուզում, բայց մեր հողից, մեր
հողից և վաչ մի քիզ վաչ-վաչի չեմք տա»: Մենք կառուցում ենք
մեր նոր, պայծառ կյանքը, մենք ձեռնամուխ ենք յեղել մեծ,
համաշխարհային դործի: Մենք ուղղում ենք ավարտել այդ դործը
հոգուտ բոլոր յերկրների աշխատավորների: Մենք պայքար ենք
մղում խաղաղության համար, պահանջում ենք զինաթափում:

Մենք մասնակցում ենք զինաթափման նիստերին մյուս
յերկրների հետ միասին: Այնտեղ մենք մերկացնում ենք մեր դա-
սակարգային թշնամիների բոլոր դավերն ու մեքենայություն-
ները: Այս դեպքում, իհարկե, մեզ համար միայն մերկացումը
չէ, վոր նշանակություն ունի: Մենք պայմանադրեր ենք կնքում՝
միմյանց վրա չհարձակվելու համար: Յեւ, ինչպես դեռեք, ար-
դեն չհարձակվելու այդպիսի պայմանադրեր ենք կնքել մի շարք
յերկրների հետ, վորոնց թվում նաև Լեհաստանի հետ: Ճապո-
նիան առայժմ դեռ չհարձակվելու պայմանագիր չի կնքում մեզ
հետ, սակայն յեթե նա խաղաղություն է ուղղում, ապա անխու-
սափելիորեն սլետք է հանդի դրան:

Ինչ բան է չհարձակվելու պայմանագիրը: Այդ նշանակում է,
թե մենք պայմանագիր ենք կնքում, վոր նրանց վրա չենք հար-
ձակվի, նրանք ել մեզ վրա չսլետք է հարձակվին: Դիմանադի-
ստորեն դա կոչվում է պայմանագիր, իսկ հասարակ լեզվով
կարելի յե ասել՝ մի մտնի մեր հողը, մեմք ել քո հողը չեմք
մտնի, յեքե մտնես մեր հողը՝ դնիք կտանք (բռնու ծափեր):

Մեր կուսակցությունը հանդես է գալիս վորոպես առաջամար-
տիկ բոլոր ճնշված ժողովուրդների ազատագրության համար
մղվող պայքարում: Մենք հանդես ենք գալիս ի պաշտպանություն
թույլ պետությունների: Կապիտալիզմի համար զեմար է հրա-
ժարվել կեղեքումից, իր դադանային շահագործիչ բնույթից:
Մենք ամենալայն մասսաներին, միլիոնավոր աշխատավորներին

ցույց ենք տալիս, վոր այդ բոլոր դատարկ-շահակրատող բուր-
ժուական դիմանադետները Ազգերի Լիգայի բանակից պարզապես
խաբում են ժողովուրդներին: Մեր որինակով մենք միլիոններին
համոզում ենք, վոր միմիայն կապիտալիզմի դեմ մղվող պայքա-
րում, միմիայն այն ժամանակ, յերբ ժողովուրդները մեր որի-
նակով կստեղծեն իրենց բանվորա-դյուղացիական հանրապետու-
թյունը, իրենց խորհուրդները, միմիայն այդ ժամանակ կատա-
րյալ խաղաղություն կհաստատվի յերկրիս յերեսին:

Մեր բայլեկիյան կուսակցությունը, մեր կառավարություն-
ը հմտորեն, խելացի, լենինաբար, իմաստուն կերպով առաջ ե
տանում խաղաղության իր հաստատուն քաղաքականությունը:
Ձե՞ վոր, ընկերներ, բարդ ու զեմարին խնդիր է դա: Այդ խն-
դիրը հեշտ չի լուծել: Մենք ամեն կողմից չընթացալուծ ենք
կապիտալիստական յերկրներով: Մենք թշնամիներ չատ ունենք:
Մեզ անհրաժեշտ է պաշտպանել մեր յերկիրը, այն ել վաչ թե
սովորական մի յերկիր, այլ սոցիալիստական յերկիրը, պետք է
պահպանել նրա պատիվը, մեր մեծ աշխատավոր ժողովուրդի պա-
տիվը, վորը պրոլետարական հեղափոխություն է կատարել և
հաստատել է պրոլետարիատի դիկտատուրա:

Չպետք է թողնել, վոր ուրիշները թքեն մեզ վրա և միեւնույն
ժամանակ պետք է խուսափել ընդհարումներից, առիթ չտալ
իմպերիալիստներին հարձակվելու մեզ վրա: Կուսակցությունը և
մեր կառավարությունն անչեղորեն կիրառում են այդ իմաստուն,
բարդ քաղաքականությունը, պահպանելով խաղաղությունը:
Մեզ պաշտպանում են բոլոր յերկրների միլիոնավոր աշխատա-
վորները:

Սակայն խաղաղությունը պահպանելու համար մենք չպետք
է բալիստանանք խաղաղության մասին խոսելով միայն: Ձի կա-
րելի ճոճել մերի ձեռները, աչքերը յերկիրք բարձրացնել կամ
խաղաղության «մաղթանքներ» կատարել: Ճառը ճառ է, իսկ մեր
կարմիր բանակի ուղիմական հզորությունն ամրացնելը մեր յերկ-
րի մարտական խնդիրն է, բոլոր բանվորների, կալուստեսական-
ների սրբազան պարտականությունը (յեկիարտես ծափեր):

Վերջին տարիներս, — իսկ շուտով մենք տոնելու յենք Կարմիր
բանակի 15-ամյակը, — մենք մեծամեծ հաջողություններ ձեռք

բերինք նրա հզորութեան ամրացման դործում: Այժմ մեր կարծիքը բանակը — և այդ կարող ենք մենք հպարտութեամբ ասել — հանդիսանում է և՛ զինված, և՛ կուլտուրական ուժ: Նա, բառիս բուն իմաստով, հանդիսանում է մեր հարազատ, արյունով ներկված, անծայրածիր, խորհրդային սոցիալիստական սահմանների վեժ պահապանը (ծափեր):

ՄԵՐ ՀԱՂՈՒՄԱԿՆԵՐԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՍՊԱՐԻՋՈՒՄ

Ինդուստրացման քաղաքականութեան մեծագույն հաջողութիւնները մեծ դեր խաղացին վոչ միայն բուն արդյունաբերութեան համար, վո՛չ միայն կարմիր բանակի համար, այլև մանավանդ մեծ նշանակութիւն ունի նրանք գյուղատնտեսութեամբ համար: Մեր գյուղատնտեսութիւնն այժմ արդեն այն է, ինչ վոր յեղել է առաջ: Նա ավելի ամուր է կապված արդյունաբերութեան հետ, մանավանդ նրա այն ճյուղի հետ, վորը մեքենաներ է պատրաստում: Մեզ մոտ գյուղատնտեսութիւնը շատ բարդացել է, և այստեղ ալիքի շատ գծավորութիւններ կան, քան արդյունաբերութեան մեջ:

Բարձրացնել արդյունաբերութիւնը, կառուցել նոր գործարաններ շատ ավելի հեշտ է, քան վերակառուցել գյուղատնտեսութիւնը, այն ել ինչպիսի գյուղատնտեսութիւն՝ մանր, ցիր ու ցան գյուղատնտեսութիւն, վորտեղ կային տասնյակ միլիոնաւոր մանրագույն, ցիր ու ցան, դաճաճային գյուղացիական տնտեսութիւններ:

Յեւ մենք հաջողութիւն ձեռք բերինք: Այժմ մենք ունենք ավելի քան 200 հազար կուլտուստայիւն, 5.000 խոշոր խորհուրդ տնտեսայիւն: Յեւ շնորհիւ արդյունաբերութեան զարգացման՝ մեզ հաջողվեց հակայական քանակութեամբ գյուղատնտեսական մեքենաներ տալ այդ խորհրդատնտեսութիւններին ու կոլտնտեսութիւններին: Յեւ աչքի առաջ ունեցե՛ք՝ վոչ թե հասարակ, այլ բարդ մեքենաներ, վոչ թե ձիաքարշ, այլ տրակտորաքարշ մեքենաներ:

Նախքան Քանրամասն քննելու թե ի՞նչ ենք նվաճել մենք ձեզ հետ, ի՞նչ ունենք մենք գյուղատնտեսութեան մեջ և դեռ ի՞նչ չունենք, թույլ տվե՛ք կանգ առնել մի շատ կարեւոր ու մեծ

հարցի վրա: Այդ հարցը ծագում է այն մարդկանց մոտ, վորոնք չեն հասկանում կոլեկտիվացման քաղաքականութեան մեծ նշանակութիւնը: Չհասկացող մարդիկ կան և դիտաւէշաների մեջ, կան նաև գյուղացիներ մեջ:

Ի՞նչ են նշանակում այն մեծ հաղթանակները, վոր ունենք մենք այժմ գյուղատնտեսութեան ասպարիզում: Մենք այնքան վարժվել ենք դրանց, վոր դժվար է նույնիսկ միանգամից գնահատել դրանք: Դրանք կարելի չէ գնահատել միմիայն այն ժամանակ, յերբ մենք վերհիշենք, թե ի՞նչ է յեղել մեզ մոտ գյուղատնտեսութեան մեջ առաջ, յերբ վերհիշենք, թե ինչպիսի գյուղացիութիւնը պայքար եր մղում հողի համար: Միմիայն վերհիշելով այդ, կարելի չէ հասկանալ էդիտիվացման մեծ նշանակութիւնը, գյուղատնտեսութիւնը սոցիալիստական ձևով վերակառուցելու համար մեր մղած ամբողջ պայքարի նշանակութիւնը:

Յեւ այստեղ նախ և առաջ ծագում է յերբեմն այսպիսի հարց՝ կարելի՞ յեր արդյոք յոյա գնալ առանց կոլեկտիվացման, կարելի՞ յեր արդյոք գործը կազմակերպել այնպես, վոր քաղաքում սոցիալիզմ կառուցվեր, վոր այնտեղ լուսավորեք երկիրականութիւնը, կառուցվէին գործարաններ, արտադրվէին մեքենաներ ու ավտոմոբիլներ, իսկ գյուղում թողնէինք հին, մանր, գյուղացիական անհատական տնտեսութիւնները:

Կան մարդիկ, վորոնք սխալմամբ կարծում են, թե կարելի յէ գործը տանել առանց կոլեկտիվացման, վորոնք մտածում են, թե՛ ինչ-վոր կոլեկտիվացում են հնարել բայելեկները: Սխալ է այդպես մտածել: Կոլեկտիվացումն ուղղակի կենսական անհրաժեշտութիւն էր, առանց դրան մենք չէինք կարող ապրել այլևս: Թույլ տվե՛ք լուսաբանել այդ հարցը մեր պայքարի պատմութեան հիման վրա:

II. ԻՆՉՊԵՍ ԲԱՅԼՇԵՎԻԿՆԵՐԸ ԿՈԼԵԿՏԻՎԱՑՄԱՆ ՀԱՅՅՈՐՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՈՒԹՅԱՆԸ

ՆՈՐ ՏԵՆԵՆԻԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Վերջին դարը, մանավանդ վերջին տասնամյակներն աչքի յեն ընկնում նրանով, վոր լայն չափով զարգացավ տեխնիկան, սկսեցին կառուցվել նոր մեքենաներ, հրապարակ յեկան տրակտորներ,

սկզբնեց կոմբայններն և գյուղատնտեսական այլ բարդ մեքենաներն արտադրութիւնը: Մանդաղին փոխարինում և կոմբայնը, կալիֆ շէֆայնն փոխարինում և կալիֆ մեքենան, արորին փոխարինեց արաւիտորը:

Ի՞նչ և նշանակում տեխնիկայի այդ բուն դարգացումը: Անսպասելի հակադաս տեսլանքաց: Սակայն այդ առաջնութեան նշանակում և, վոր այժմ արդեն, յերբ տրակտոր կա, անկարելի չէ հերկել 2—3 հեկտար փոքրիկ հողամասը: Փանի վոր տրակտոր կա, նշանակում և մահ միջառահմանիմ: Տրակտորը մահվան դասավէժ և հայտարարում միջասահմանին, հողերի ցերուցանութեանը, փոքրիկ հողամասերին: Ուղեւորուկեա կոմբայնը մահ և բերում միջասահմանին, վորովհետեւ կոմբայնը ինքը համարյա նույնքան հող և բուռում, վորքան ունեցել են գյուղացիներէր վորմանը հեղափոխութիւնից առաջ: Մեկ-երկու անգամ պտտեցիր՝ մեկ էլ տեսար հասել ես միջասահմանին, հողաչերտն արդեն վերջացել և, իսկ նրա հետեւ արդեն ուրիշ սեփականութիւնն և, ուրիշ հողամասը:

Տեսե՛ք, թե ի՞նչ և կատարվում արտասահմանում, նույնիսկ այնտեղ, վորտեղ շատ աղակտորներ կան: Այնտեղ մանր գյուղացիական տնտեսութիւններում դուք տրակտորներ, կոմբայններ, մեծ կալիֆ մեքենաներ չեք գտնի: Նույնիսկ Ամերիկայում, գովմած Ամերիկայում, միայն ամենից ավելի հաբուստ Ֆերմներներն 18 տոկոսը տրակտոր ունեն: Յեւ այդ տրակտորները հետու յեն լիովին ողտագործվելուց: Որինակ՝ Պրանսիայում կոմբայնը զբիթ բոլորովին անմանութ և:

Ինչո՞ւ չէ այդպէս: Հենց այն պատճառով, վոր մանր գյուղացիական տնտեսութիւնները չեն կարող դնել այդ մեքենաները: Մանր տնտեսատերերի դրամադրութիւնը հերիք չի գալիս, փող չկա նրանց մոտ մեքենաներ դնելու համար:

Նրանց մոտ տիրում և հողի, մշակման բոլոր գործիքների մանր մասնավոր սեփականութիւնը: Ահա թե ինչո՞ւ, չնայած գյուղատնտեսութիւնը բոլոր արտադրութիւններէր ամենահետամնաց ճյուղն է, բայց և այնպէս գիտութեան ու տեխնիկայի նվաճումները ամենից թույլ չափով են արմատանում գյուղատնտեսութեան մեջ: Այդ պատճառով էլ գյուղատնտեսութեան մեջ

մանր տնտեսատերերի մոտ չափազանց ցած և լինում աշխատանքի արտադրողականութիւնը:

Ի՞նչն և խանգարում բարձրացնելու աշխատանքի արտադրողականութիւնը: Հողի մասնավոր սեփականութիւնը: Դա գլխաւոր և հիմնական պատճառն է: Հողի այդ մասնավոր սեփականութիւնը խանգարում և գործածելու նոր մեքենաներ, լայն ողտագործելու պարարտանյութերը: Նա խանգարում և աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացմանը գյուղատնտեսութեան մեջ, զանդաղեցնում և գյուղատնտեսութեան դարգացումը համեմատած՝ որինակ՝ արդյունաբերութեան հետ:

Սակայն վորն է յեկը: Յեկը գյուղատնտեսութեան խոշորացումն է: Կապիտալիզմը դարգանալիս՝ ստեղծվում է յին նոր քաղաքներ, կառուցվում է յին նոր խոշոր գործարաններ: Կապիտալիզմին հումք եր պետք: Նրան բանվորական ձեռքեր է յին պետք: Իսկ մանր գյուղացիական տնտեսութիւնը չէր կարող տալ այդ բաները: Ահա թե ինչո՞ւ կապիտալիզմի դարգացումը մղում էր գյուղատնտեսութիւնը դեպի խոշորացման ուղին:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԽՈՇՈՐԱՅՄԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՈՒՂԻՆ

Վոր գյուղատնտեսութեան խոշորացումն անխուսափելի չէ, պարզ և ամեն մեկի համար: Մարդկութիւնը, վորի դարգացումն առաջ և գնում արագ տեմպով, թողնել առանց պարենային ու հումքային պաշարների, չի կարելի: Իսկ միասնական մարդկութիւն չկա, կան դասակարգեր, տիրապետող դասակարգեր և ճնշված դասակարգեր: Մենք պրոլետարական հեղափոխութեան կատարեցիք: Մեզ մոտ իշխում են բանվորներն ու գյուղացիները: Մեզ մոտ բայլչեիկների ղեկավարութեամբ կաղմակերպվեց խորհրդային պետութիւն, մեզ մոտ չկա աշխատավոր մասնաւորի ճնշում ու չահագործում, մենք աղատադրվել ենք ճնշողներից ու չահագործողներից:

Սակայն կապիտալիստական հասարակութեան մեջ իշխում են կապիտալիստները, այնտեղ իշխում և նա, ով վորպիս մասնավոր սեփականութիւն՝ ունի մեքենաներ ու գործարաններ: Նրանք ճնշում են բանվորներին ու աշխատավորներին: Վորն է ուրեմն

կապիտալիստներին ուղին դյուղատնտեսութեան մէջ: Դուք յերևի լսել եք Կարլ Մարքսի մասին և տեսել եք նրա պատկերները, սակայն վոչ բոլորդ դիտեք, վոր բոլոր աշխատավորների այդ մեծ ուսուցիչն զբաղվել է դյուղացիական հարցով և քրտի ցավով նկատագրել է դյուղատնտեսութեան կապիտալիստական խոշորացման ճանապարհին դյուղացիութեան կրած բոլոր տառապանքներն ու օտարաբնակները: Շուտով լրանալու յե այդ հանձարեղ մարդու և դիտնականի մահվան հիսնամյակը: Նա 80 տարի առաջ, ինչպես մեր եպոխայում Լեհինը և Ստալինը, իր ընկեր Բնգելսի հետ միասին ուսումնասիրել է դյուղացիութեան կյանքը, դիտեր այդ կյանքը և նկարագրել է այն: Յեվ ահա, Կարլ Մարքսը, հեղափոխական այդ մեծ դիտնականը, դրել է փայլուն եջև՝ լի ատելութեամբ դեպի կապիտալիստները, դեպի նրանց ճնշումն աշխատավորների նկատմամբ: Նա նկարագրել է, թե ինչպես անդլիական կապիտալիստները խոշորացնում էին դյուղատնտեսութեանը, ինչպես էին վոչնչացնում նրանք մանր դյուղացիներին, վոչնչացնում էին բառացի, Փիլիկայես, դուքս էին վոնդում նրանց սեփական հողից, խլում էին այդ հողն իրենց վոչխարաբուծութեան համար, կտրում և ցանկապատում էին համայնական հողերն իրենց կալվածատիրական ունեցվածքների համար, խլում և հափշտակում էին դյուղացիական հողերը և զարմնում իրենց սեփականութեանը:

Հարյուրավոր տարիներ գյուղացիութեանը տառապում էր, ամբ ու գրկանքներ եթ կրում: Նա այսօր էլ կապիտալիստական յերկրներում տառապում է դաժանագույն մգնածամից, վորը չխնայեց և առանձնապես դաժանորեն հարվածեց կապիտալիստական յերկրների դյուղատնտեսութեանը: Այնտեղ այժմ կան տառապանքի միլիոնավոր դործագուրկներ, վորոնք մեռնում են սովից: Այնտեղ կան նաև ճգնաժամից քայքայված, աղքատացած, ճգնաժամից կործանվող տասնյակ միլիոնավոր դյուղացի ֆերմերներ:

Գերմանիայում 7 կալվածատեր ունեն վորպես սեփականութեան թյուն 772 հազար հեկտար հող, մինչդեռ միևնույն ժամանակ 5 միլիոն դյուղացիներ ունեն 1-588 հազար հեկտար հող. այլ խոսքով՝ մի խոշոր կալվածատեր ունի նույնքան հող, վորքան ունեն 350 հազար դյուղացի: Յեվ այժմ, յերբ Գերմանիայի դյուղ-

դացիները քայքայվել են ճգնաժամից, բուրժուական պետութեան ոգնութեան և ցույց տալիս վոչ թե այդ դյուղացիներին, այլ հենց այդ խոշորագույն կալվածատերերին: Հենց նրանց համար և բաց թողնվել մի քանի միլիարդ մարկ:

Գյուղատնտեսութեան ճգնաժամը համակել է վոչ միայն Յեվաքոպյի յերկրները, վոչ միայն այնպիսի յերկրներ, ինչպիսիք են Լեհաստանը, Չեխո-Սլովակիան, Ավստրիան, Ռումինիան, այլև մի ժամանակ վորպես հարուստ գովված Ամերիկան, ինչպես և Ճապոնիան:

Իսպանիան է, յեթե ասենք, վոր Ամերիկայում ցորենի ցանքերը վերջին յերկու տարում կքնատվել են 10 տոկոսով, իսկ ցորենի ընդհանուր բերքը՝ 20 տոկոսով: Ավստրալիայում միայն վերջին տարում ցանքերի տարածութեանը կրճատվել է 15 տոկոսով, Ռումինիայում՝ 17 տոկոսով: Կապիտալիստական յերկրներում մթերքը վաճառելու տեղ չկա: Նրանք կրճատում են ցանքերը, մշակում են պակաս ցանելու «պլաններ»: Շնորհիվ կապիտալիստական տնտեսավարութեան, տասնյակ միլիոնավոր մարդիկ բաց թափորեն մահացման են դատապարտված:

Չարմանալի չէ, վոր այժմ Ամերիկայում մաղթանքներ են կատարում յեկեղեցիներում, վոր աստված յերաջտ ուղարկի Դուք գիտեք, վոր մի ժամանակ Ռուսաստանում տերտերները մաղթանք էին կատարում անձրևի համար, իսկ այնտեղ այժմ մաղթանք են կատարում յերաջտի համար: Ինչո՞ւ: Հենց այն պատճառով, վորպեսզի ավելորդ մթերք չլինի, այլապես կնվազեն կապիտալիստների շահույթները: Վոչ թե այն պատճառով, վոր այդ մթերքները շատ են աշխատավորների համար: Վո՛չ, աշխատավորները սովի յեն յենթարկված: Սակայն մթերքը շատ է և մրցութեանը նվազեցնում է կապիտալիստների շահույթը: Կալվածատերերին ու կապիտալիստներին ծառայող տերտերները մաղթանքներ են կատարում, վորպեսզի յերաջտ լինի: Թերևս կարելի կլինի այդ մաղթանքների համար ուղարկել նրանց մեր դործագուրկ տերտերների զգալի մասը (ծիծաղ, ծափեր): Նրանք արագորեն կհարմարվեն ամերիկյան կապիտալիստներին, կվերահասուցեն իրենց մաղթանքները և փոխանակ աստծուց անձրև խնդրելու, կսկսեն յերաջտ խնդրել (ծիծաղ):

Այստեղ յեւ մանրամասնորեն չեմ լուսարանի այն պատկերը, վարը գոյութիւն ունի այժմ արտասահմանում: Վերջերս «Պրավդայում» հրապարակված եյին մի շարք գյուղացիների թղթակցութիւններ ու նամակներ Լեհաստանից, Ամերիկայից և այլն: Այդ թղթակցութիւններում նրանք նկարագրում են, թե ինչպիսի ծանր դրութեան մեջ են, — և վոր գլխավորն է, վորքան խալաք է նրանց ապագան: Կապիտալիզմի պայմաններում նրանք յեւ չունեն:

Մեզ մոտ եւ լինում են գլխավորութիւններ: Սակայն մեր գլխավորութիւնները միանգամայն տարբեր բնույթ ունեն: Մեր գլխավորութիւնները կապված են մեր ամենահետ, նոր կյանքի հակայարկան շինարարութեան հետ: Ամեն մի գյուղացի տուն կառուցելիս զիտե, վոր նա տուն է կառուցում վոչ թե այն պատահառով, վոր քայքայվել է, այլ այն պատճառով, վոր բարեկեցութեան է հասել: Քանի նա կառուցում է տունը, իհարկէ, վորոչ գլխավորութիւններ է կրում: Յերբմն նա հարկադրված է լինում կովն եւ վաճառել, շինանյութ գնելու համար, կտուրի համար յերկաթ գնելու նպատակով: Սակայն նա զիտե, վոր կունենա կարգին լուսավոր տուն, վորտեղ կապի բոլորովին այլ կերպ, նոր ձևով: Իսկ մենք չե՞մ վոր ձեզ հետ միասին կառուցում ենք վոչ թե սոսկ գյուղացիական մի տուն, այլ սոցիալիզմի մեծ շէնքը: Ահա թե ինչո՞ւ մեր գյուղացին կենսալիս ներկա է պայծառ ապագա ունի:

Նա, մեր գյուղացին զիտե, վոր այդ ապագան կախված է հենց մեզանից, մեր կամքից ու յեռանդից, մեր հմտութիւնից: Իսկ այնտեղ, վորտեղ գտնվում են կապիտալիստներն ու կապիտալիզմը: Կապիտալիստական յերկրների գյուղացիների առաջ այսօրեւ է դրված հարցը՝ կամ մահ, կամ ընթանալ մեր՝ ուղիով, տապալել կալվածատերերին ու կապիտալիստներին, և այն ժամանակ ստանալ նոր, պայծառ կյանք (ծափեր):

Կապիտալիստական յերկրներում աճում է լայնանում է բանվորների ու գյուղացիների հեղափոխական շարժումը: Իհարկէ, կապիտալիստները դեռ թմրեցնում են շատերին: Այժմ նրանք կազմակերպում են ֆաշիստական կուսակցութիւններ, վորոնք քողարկվում են սոսա՞ող, խարեւոյական խոստումներով: Նրանք

նույնիսկ անվանում են իրենց, որինակ՝ նացիոնալ-սոցիալիստներ, իսկ իրականում իսկական դադաղած բուրժուայներ են, վորոնք խաբում են գյուղացի ու աշխատավոր մասսաներին:

Սակայն այնտեղ աճում է ամբողջում է մի այլ ուժ, մեր բայլիսիկյան կուսակցութեան ուժը, վորը հաստատապես, հեղափոխականորեն, համառորեն կանգնած է իր պոստում, բացատրում է բանվորների ու գյուղացիների մասսաներին, կազմակերպում է, պայքարի յե կոչում նրանց կապիտալիզմի դեմ: Այսօր դեռևս նրանց ուժը չի պատում կապիտալիստներին ու կալվածատերերին տապալելու: Սակայն մենք զիտենք, վոր մոտենում է հեղափոխական հաղթանակի ժամը համայն աշխարհում: Նրանք ձեռք կբերեն նույնպիսի հաղթանակներ, ինչպիսին ձեռք ենք բերել մենք:

Բուրժուական զիտնականները հեղափոխութիւնից սարսափահար՝ դրութիւնից յեւք են փնտոում, փորձում են կիբառել պլանայնութիւն, դբաղվում են տնտեսութեան «պլանավորմամբ», սակայն այդ «պլանից» վոչինչ չի դուրս գալիս նրանց մոտ: Ինչո՞ւ բան չի դուրս գալիս: Ձի դուրս գալիս այն պատճառով, վոր կապիտալիզմի պայմաններում, հողի, դործարանների, մասնավոր տնտեսականութեան պայմաններում վոչ մի միասնական պլան չի կարող լինել: Մեկն արտադրում է այսքան, մյուսն աշխատում է նրան դերազանցել: Մրցութիւնն ու ձգնաժամերն անխուսափելի յեն, տնտեսութեան անկումն առաջ է գալիս այդ տնտեսութեան դարգացումից: Դա արդեն կապիտալիստական դարգացման որենքն է, վոր ապացուցել է կյանքը:

Ամերիկայի զիտնականները ջանք են թափում, բայց պլան չի դուրս գալիս նրանց մոտ, իսկ մեր յերեկվա մենատնտես, այսօրվա կոլտնտեսական Միտյոխայի մոտ կոլտնտեսութեան պլանավորումը հաջողվում է (ծիծաղ): Նա կազմակերպում է իր պլանը, կոլտնտեսական պլանը: Ձիչտ է, դեռ վոչ միչտ լավ, սակայն արդեն լավ որինակներ չատ կան: Յես տեսա, որինակ, թե ինչպիսի մի անկուսակցական, Կարմիր բանակի նախկին դատակալատ, Հյուսիսային Կովկասի Սոյսկի շրջանի Շարլիյիսկի գյուղում կարողացել է լավ կազմակերպել իր արտեղը: Նրա մոտ պատից կալված է արտադրական պլանը:

Նա ամեն ինչ մտածել է ուրվադձել է ամենայն մանրամասն-

նությամբ: Նա կարողացել է խոսնել հնձել ժամանակին, և բան-
ջարանցի բերքը հավաքել և բերք ստանալ: Նա կարողացել է
կատարել նաև իր պարտավորությունները պետություն հանդեպ
և քանջարեղեն վաճառել շուկայում, գարգացնելով կոլտնտես-
կան առևտուրը: Փող ստանալով, նա վճարել է իր պարտքերը:
Նա մեղ ցույց տվեց, թե՛ «ահա իմ ունեցած մնացորդը, ահա
այսքան շահույթ եմ ստացել»: Գլխավորներն դա կոչվում է սալ-
դո և բալանա: Իսկ նա ունի յուրովի արտահայտություն՝ փոխա-
նայի բալանա տանլու, նա ասում է «բալանեց» (ծիծաղ), և
բ՛յնուամենայնիվ նրա մոտ պլանը ավելի լավ է դուրս դալիս,
ան ամերիկացիներին մոտ (ծափեր):

Ընկերներ, յես ձեզ համառորակի պատմեցի գյուղատնտեսու-
քյան զարգացման կապիտալիստական ուղու մասին: Բոլորի հա-
մար պարզ է, վոր այդ ուղին մեզ համար չէ: Յուրաքանչյուր
բանվոր, յուրաքանչյուր գյուղացի կմերժի այդ ուղին: Փորձե-
ցե՞ք մեր չքավոր և միջակ գյուղացուն առաջարկել վերադառնալ
գյուղատնտեսության զարգացման կապիտալիստական ուղին:
Փորձեցե՞ք և կտեսնե՞ք, թե ինչ կապտասխանի դրան: Նա կառի՝
վոչ, շնորհակալ եմ, տանջվեցինք կապիտալիզմի լծի տակ, շատ
դոհեր տվինք, իսկ այժմ մենք բրա՛կ ենք հանել կապիտալիստա-
կան ուղին, դուրս ենք թափել աղբանոցը:

Իսկ վորպեսզի նա աղբանոցից վտտի չկանգնի, ինչպես աղ-
բանոցից աչխատում են վտտի կանգնել կուլակները, սպեկուլյանտ-
ները և այլ սրիկաները, մենք խորը փոս ենք փորում և այդ փոսի
մեջ շատ խորն ենք թաղում մեր թշնամիներին և դերան ենք
խփում նրա մեջ, վորպեսզի նրանք այլևս չվերադառնան և իրենց
մտքովը չանցկացնեն բերել մեզ իրենց հետ կապիտալիստական
այդ ուղին (ծափեր):

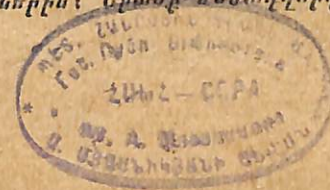
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԽՈՇՈՐԱՑՄԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ՈՒՂՈՒ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ

Մենք, ընկերներ, ընտրել ենք գյուղատնտեսության խոշորաց-
ման սոցիալիստական ուղին: Գյուղացիությունը զարգացման սո-
ցիալիստական ուղիով տանելու համար անհրաժեշտ էր անցնել մի
չարժ աստիճաններ: Իսկույն վեր չես թուչի: Անհրաժեշտ էր նախ

նախապատրաստել հեղափոխության հաղթանակը: Յերկրորդ՝
անհրաժեշտ էր նվաճել իշխանությունը և պաշտպանել այդ իշ-
խանությունը քաղաքացիական պատերազմում: Յերկրորդ՝ անհրա-
ժեշտ էր վերականգնել իմպերիալիստական ու քաղաքացիական
պատերազմներից զայլալված տնտեսությունը: Չորրորդ՝ անհրա-
ժեշտ էր տնտեսությունը վերականգնելուց հետո ձևափոխու-
լինել մեր ամբողջ արդյունաբերության վերափոխման և գյուղա-
տնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման:

Դա այն է՝ ինչ վոր անում ենք մենք այժմ ձեզ հետ միասին:
Գյուղատնտեսության խոշորացման սոցիալիստական ուղին կո-
տնտեսության ու խոշորացման ուղիներն են: Սոցիալիստա-
կան այդ ուղին անսպասելի կերպով դուրս չի թոնել: Վո՞մանք մտա-
ծում են՝ «ահա բայլակիները նոսեցին, նոսեցին և ապա հանկարծ՝
1928-29 թվականներին ծախվեցին համառաբած կուլեկտիվա-
ցումը, կարծես յերկնքից ընկավ»: Վոչ, ընկերներ, այդ ուղին
նախատեսվել էր, կարելի չե ուղղալ ի տեղ մաքուր յարբար նա-
խադրակել ելին Կարլ Մարքսը և Մեքսելը, դեռ շատ տարի ա-
ռաջ: Իսկ նրանցից հետո բանվոր դասակարգի և գյուղացիության
մեր եպիստայի մեծ առաջնորդները՝ Լենինը, Ստալինը և
մեր ամբողջ կուսակցությունը, պայքար մղելով իրենց «սո-
ցիալիստ» անվանող դավաճանների դեմ, շատ և շատ
տարիներ ընթացքում վոչ միայն կոչ են արել դեպի կո-
լեկտիվացումը, այլև մշակել են կուլեկտիվացումն իրագործելու
թեորիան և պրակտիկան: Լենինի կուսակցությունը ղեկներ, թե
ուր և ինչպես պետք է տանել գյուղացիությունը: Նա դիտեր, վոր
հաղթությունը իսկույն չի դա: Նաև շատ մարդիկ, վորոնք իրենց
«սոցիալիստ» են անվանում, մաշվել, վորոնք չաղակրատում են
սոցիալիզմի մասին, իսկ յերբ դործը սոցիալիզմին է հասնում,
դավաճանում են նրան: Նրանք ուղում են, որինակ, դրությունից
դուրս գալ կուլեկտիվներ կազմակերպելով բուրժուական յեր-
կրներում, սակայն կոոպերացիան բուրժուական յերկրներում
կապիտալիզմի միայն մի կցորդն է: Դա զարգացման սոցիալիստա-
կան ուղին չէ, դա միայն խաբեյություն է:

Վերհիչեցե՞ք հսերներին: Նրանք մեծադյուրը կերպով իրենց

անժամանակ եյին սոցիալիստ-հեղափոխական: Կարծես թե ավելի վո-
չինչ պետք չէր՝ և «սոցիալիստներ», և «հեղափոխականներ»:

Յեւ շատ գյուղացիներ 1917 թվականին ընկան այդ թաղաքի
մէջ: Բայց ի՞նչ դուրս յեկավ: Այդ շահագործողներն ու դավաճան-
ները տասնյակ տարիներ խոսքով առաջադրում եյին «հոգ և ազա-
տութիւն» լոգոսնդը, իսկ ի՞նչ դուրս յեկավ իրականում: Յերբ
1917 թվականին ցարին տապալեցին, ապա գյուղացիները այսպէս
հասկացան այդ բանը՝ «ցարին տապալեցին», իսկ այդ ցարն ա-
ռաջին կալվածատերն էր կալվածատերերի մէջ, ուրեմն ցարից
հետո պետք է տապալել նաև բոլոր կալվածատերերին: Այդպէս
հասկացան գյուղացիները և ճիշտ հասկացան:

Իսկ ի՞նչ արեցին եսերները: Յերբ կառավարութեան գլուխը
կանգնեց Կերենսկին, վորը նույնպէս եսեր էր, յերբ հողադործու-
թեան մինիստր դարձավ Չերնովը և ուրիշները—նրանք իշխան
Լվովի հետ միասին, կալվածատերերի հետ միասին, պատմիչ
ընկաւորներ եյին Եւրոպայում ապստամբ այն գյուղացիների դեմ,
վորոնք դրաւում եյին կալվածատերերի շինքերը, կալվածատերե-
րի հողերը:

Կան մի շարք հրամաններ, վորոնք այժմ ծիծաղելի յեն
հնչում, որինակ, նույն այդ Կերենսկու հրամանը, վորը դրել էր,
վոր իբր թե չի կարելի ձեռք տալ ուրիշի սեփականութեանը,
բանի վոր դա մասնավոր սեփականութեան է, և ով ձեռք է տալիս
դրան, հանդես է գալիս հայրենիքի դեմ: Եսերները վորդորմելի
խաղաղեց եյին դարձել կալվածատերերի ու կապիտալիստների
ձեռքին: Նրանք տասնյակ տարիներ շահագործողութեան եյին «հողի և
ազատութեան» մասին, իսկ յերբ բանը դործի հասավ, նրանք դա-
վաճանեցին գյուղացիներին, դավաճանեցին բանվորներին և մեն-
չեկներին ու կալվածատերերի հետ միասին դուրս յեկան բան-
վորների ու գյուղացիների դեմ, սկսեցին բանտ նստեցնել և դժա-
կահարել նրանց: Ի՞նչու համար: Նրա համար, վոր գյուղացինե-
րը, վորոնք դարեւով սպասում եյին հող ստանալու նվիրական
ժամը, ուզում եյին իրականացնել իրենց կամքը և հետ վերցնել
կալվածատերերից իրենց հողը:

Լենինն այլ կերպ էր հասկանում դործը: Նա տեսնում էր բա-
ցատրում էր, վոր գյուղացիութեանն առաջին որը չէ, վոր պա-
-

քարում է իր ազատագրման համար: Գյուղացիութեան պատ-
մութեանը գիտե մասսաների մեծ հեղափոխական շարժումներ:
Այդ պատմութեանը գիտե գյուղացիական հեղափոխական շատ
պատերազմներ: Որինակ՝ Գերմանիայում միջին դարերին, հա-
րյուրավոր տարի առաջ, գյուղացիութեանն անողորմաբար ու հա-
մառորեն պաշարում էր կալվածատերերի դեմ, արյունահեղ
մարտերում: Նա դրաւում էր ազնվականների կալվածները, բայց
գյուղացիութեանը դավաճանեցին:

Մեր մեծ յերկրում ևս գյուղացիութեանը մինչև հեղափոխու-
թեանը քնած չէր: Նա վրաքի յեր կանգնում, առաջ էր քաշում
իր հերոսներին: Գյուղացիական ապստամբութեանների այնպիսի
հերոսներ, ինչպիսիք եյին Բալուտիկովը, Ստեփան Ռադինը, Պու-
գաչովը, կոչում եյին ազնվականների, կալվածատերերի և իշ-
խանների դեմ, մարտի տանելով ընկճված ճորտերին: Դրանք գյու-
ղացիների ապստամբութեաններն եյին, ճորտերի ապստամբու-
թեանները, ճնշման, բռնութեան ու անարդարների դեմ, գեթոյային
տանջանքների դեմ, այն ամենի դեմ, վորն ստեղծել եյին միլիո-
նավոր աշխատավոր գյուղացիների համար տղորակները, կալվա-
ծատերերը, բռնակալները, վորոնք բոլորում եյին գյուղացու հո-
ւին ու մարմինը:

Հարց է ծագում, թե ինչո՞ւ պարտութեան—պարտութեան հե-
տեւից եյին կրում գյուղացիական այդ ապստամբութեանները:
Ինչո՞ւ Ստեփան Ռադինը դրաւելով մի շարք քաղաքներ, ի՞նչու
Պուգաչովը վրաի հանելով Պոլովիսին և Ուրալը, ղլխաւորեցին:
Ինչո՞ւ:

Այդ հարցին պատասխան տվեց Լենինը: Վորովհետև, առաջ
նա, քաղաքում գյուղացիք վատահելի դաշնակից չունեյին, վորով-
հետև գյուղերում ցրված իրենց մանր հողամասերում, զի ու ցան
գյուղացիութեանը փաղափում ղեկավար չունին:

Քաղաքը խորապէս թշնամի յեր գյուղացիութեանը: Բայց ահա
հանդես յեկավ պրոլետարիատը: Հրապարակ բարձրացավ նոր
դատակարգ: Հաղթանակ տանելու համար գյուղացիներին անհրա-
մեջ էր, վոր նրանք ընթանան փաղափ բանվորների հետ—պրոլե-
տարիատի հետ դաշն կնքած, անհրաժեշտ էր, վոր նրանք գրոհ
տային իրենց դատակարգային քշնամիների դեմ պրոլետարիատի
ու նրա կուսակցութեան ղեկավարութեամբ:

Ինչու անհրաժեշտ է այդ ղեկավարութիւնը: Այն պատճառով, վոր բանվորները միացած են, նրանք աշխատում են վոչ թե առանձին փոքրիկ հողամասերում, նրանք ապրում են վոչ թե իրարից ասանյակ վերտոեր հեռու ընկած ճանապարհադուրի փոքրիկ գյուղերում: Բանվորը միացած է գործարանում: Նա մինչև վերջը հեղափոխական է: Նա ավելի կուլտուրական է, վորովհետև հենց դադգյահը, մեքենան ինքը, կուլտուրական վերաբերմունք է պահանջում, և արդունաբերութիւնը նրանից կերտում է ավելի աստջալոր, ավելի հետեւողական հեղափոխական: Քաղաքում պրոլետարները միանում, քաղաքական կազմակերպութիւններ են ստեղծում: Նրանք միջազգային կապեր ունեն մյուս յերկրներէ պրոլետարների հետ: Պրոլետարիատն այն միակ դասակարգն է, վորը կարող է դուրս բերել գյուղացիութիւնը նրա դարավոր խափարից և կազմակերպել նրան վորպես գրոհային բաւալոյններ: Կուլակային սարկութիւն և կալվածատիրական ննջման դիմ պայտարելու համար:

Ահա թե ինչպէս եր հասկանում էինքնը գործը: Լենինը և նրա կուսակցութիւնը, մեր կուսակցութիւնն առաջնորդ Լենինի լավագույն զինակից ընկ. Ստալինը տասնյակ տարիներ շարունակ նախապատրաստում էին մեծ հաղթանակը, աշխատելով պաղտոյնայում, աքսոր գնալով դեպի Սիբիր, բանտ նստելով, կախազան բարձրանալով: Բայլէիկներն իրենց գործն էին անում և նախապատրաստում էին պրոլետարական մեծ հեղափոխութիւնը:

Հեղափոխութիւնը բռնկվեց. միմիայն մի կուսակցութիւն: Գայլէիկների կուսակցութիւնը, Լենինի կուսակցութիւնն առաջ՝ յերեք դուրս գյուղացի յես, ուզում ես հաղթ վերցնել կալվածատերերից, արի բռնվորների հետ, գնամք միասին և՛ կալվածատերերի դիմ, և՛ կալիտալիստների դիմ: Վոչ թե պարզապէս քնա՞ք, վոչ թե հիմնադիր ժողովներում շաղակրատութիւն անեալով գնանք, այլ տասարներ նրանց, վոյնչացնենք, նվաճենք իշխանութիւնը և պարզենք ազատագրված աշխատանքի կարմիր ջրուղը Խորհրդային մեծ յերկրում (յերկարատեւ, ծախիւր):

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԸ ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅԱՆ ՂԵԿՎԱՐՆ Ե

Նվաճելով իշխանութիւնը՝ նախ և առաջ անհրաժեշտ էր յիւրցնել կալվածատերերից հողը: Միմիայն ՌՍՖՍՀ-ում (առանց ազգային հանրապետութիւնների) չքավոր ու միջակ գյուղացիութիւնն ստացավ կալվածատիրական, յեկեղեցական և արքունի 52 միլիոն հեկտար հող և մոտ 50 միլիոն հեկտար կուլակային հող: Ընդամենը ստացավ նա ավելի քան 100 միլիոն հեկտար հող և ավելի քան կրկնապատկեց մինչև հեղափոխութիւնն իր ունեցած հողի տարածութիւնը: Ուկրայնայում մինչև հեղափոխութիւնը չքավորներն ու միջակներն ունեյին 20 միլիոն գեսյատին հող, իսկ հեղափոխութիւնից հետո նրանց հողը հասավ 35 միլիոն գեսյատին:

Այդ պայքարում պրոլետարիատի հետ միասին գնում էին գյուղացիութիւնն բոլոր հիմնական մասսաները: Յերեք մեծ խումբ ենք բանվորների ու գյուղացիների դաշինքի մասին, առաջ դա դատարկ ֆրազ է: Վոչ ամեն գյուղացի կարող է ամեն ծաւառակ կապիլ այդ դաշինքը: Բանվորների կուսակցութիւնը միշտ նկատի յե առել, թե ինչպիսի գյուղացիներ, յի՛րր, հեղափոխութիւնն վո՞ք ետապին, ինչ լողունգներով կարող են առաջ դնալ դաշն կնքած բանվորների հետ, դաշն կնքած պրոլետարիատի հետ, նրա ղեկավարութիւնը:

Հեղափոխութիւնն հաջորդ ետապում. գյուղացիութիւնն միմասր վոչ միայն տատանվեց, այլև նրա դեմ գնաց: Այդ տեղի ունեցավ այն ժամանակ, յերր Պենդայում ծագեց չեխոսլովակյան ապստամբութիւնը, այդ տեղի ունեցավ այն ժամանակ, յերր գյուղը յերկու բանակի բաժանվեց: Վերհիշեցեք չքավորութիւնն կոմիտեները:

Գյուղում կուլակը մեր դեմ դուրս յեկավ, իսկ չքավորները և միջակների զգալի մասը մեզ հետ գնացին: Շատերը կարծում էին, թե գյուղացիութիւնն կուլակային մասի մեր դեմ դուրս դալը մեր թուլութիւնից էր: Վոչ, դա մեր ուժից էր: Այդ փաստը ցույց տվեց, վոր մեր գյուղում ուժեր կան վոչ միայն կալվածատերերին վոնդելու համար, այլև ուժեր կան բանվորների հետ միանալով՝ վերացնելու նաև կալիտալիստներին: Կալվածատ

տերերին վոնգել չի կարելի առանց վոնգելու կապիտալիստներին : Այդ պետք է հասկանալ : Այս այդ փաստը ցույց տվեց, վոր գյուղացիութունը, հակառակ տրոցկիստների պնդումներին, մեզ հետ միասին ընթանում է սոցիալիստական ուղիով : Հենց այդ եր, վոր հաղթանակ ապահովեց մեզ համար՝ քաղաքացիական պատերազմում :

Միջակը միշտ հատուկ դիրք է գրավել պրոլետարիատի ու գյուղացիութան դաշինքում : Միջակը տատանվում էր : Չֆալդ-Վարը, բարախության հետ միասին, բանվորների ղեկավարությամբ անձնուրաց է աննկուն առաջ եր ընթանում : Նա մեր հեռարանն էր գլուղում : Մեր կուսակցութունը դիտեր միջակի առանձնահատկությունը : Նա դիմեր, վոր միջակը տատանվում է, վորովհետև նա յերկու հողի ունի, մի կողմից՝ դա կոչտուկավոր, աշխատավոր հողին է, ճնշված մարդու հողին, իսկ մյուս կողմից՝ մանր, մասնավոր սեփականատերի, առևտրականի հողին է :

Կուսակցութունը դիտեր, վոր յեթե ճիշտ ղեկավարություն ցուցաբերվի, միջակը կկարողանա վոնջնացնել, վերացնել և տերտերներին հանձնել իր յերկրորդ հողին, մասնավոր սեփականատերի հողին (ծիծաղ) ու պահել աշխատավորի հողին, վորը բանվորների հետ միասին կառուցում է նոր կյանք, նոր սոցիալիստական հասարակություն (ծափեր) :

Այդպես մենք կադմակերպեցինք հաղթանակը քաղաքացիական կռիվներում : Դա շատ գոյար հաղթանակ էր, սակայն այդ հաղթանակը մենք ձեռք բերինք :

Իսկ կալվածատերերին ու կապիտալիստներին ջախջախելը : Ընկերներ, դործի միայն մի մասն է : Սոցիալիզմը պետք է վոր չընչացնի ամեն մի ճնշում : Սոցիալիզմը պետք է հասարակական նոր կյանք ստեղծի : Սոցիալիզմ չի կարելի կառուցել, յեթե կապիտալիզմի ամման համար մնացել են արմատներ, արմատիկներ, հող : Իսկ մանր, գյուղացիական տնտեսությունը միշտ հանդիսացել է և հանդիսանում է կապիտալիզմի ամման արմատիկը : Վորեն գյուղացի համաձայն չլինելով դրան, կասի՝ ճներեցեք, յիս ի՞նչ կապիտալիստ եմ վոր, չե՞ վոր յես աշխատավոր եմ, միջակ եմ :

Ընկերներ, բանը միջակը չէ, բանն աշխատավորը չէ, բանն այն է, վոր մենք, թողնելով անհատական տնտեսությունը, անխուսափելիորեն, կամա-ակամա թույլ տվինք ազատ առևտրի զարգացումը : Իսկ ազատ առևտրի զարգացումը նշանակում էր առևտրականի զարգացում, սպեկուլյանտի հրապարակ դալը, կուլա-կի առաջանալն ու աճումը :

Սակայն քաղաքացիական պատերազմից հետո չեք կարելի անցնել համայնացմանը, կոլեկտիվացմանը, կոլտնտեսությունների շինարարությունը՝ մասսայական մասշտաբով, վորովհետև մեր տնտեսությունը քայքայված էր : 1921 թվականին մենք մտցրինք նեպը (տնտեսական նոր քաղաքականությունը) : Ի՞նչ բան է նեպը :

Նեպը պրոլետարական պետության հատուկ քաղաքականություն է, վորը նկատի ունի կապիտալիզմի քույրատրու-մը՝ պայմանով, վոր հրամանատարական բարձունքները պրոլետարական պետության ձեռքին գտնվեն, վորը նկատի ունի կապիտալիստական ու սոցիալիստական տարրերի պայքարը, վորը նկատի ունի սոցիալիստական տարրերի ղեքի ամուսնի վնաս կապիտալիստական տարրերի, վորը նկատի ունի սոցիալիստական տարրերի հաղթանակը կապիտալիստական տարրերի վրա, վորը նկատի ունի դասակարգերի վոնջնացումը, սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը : Ով չի հասկանում նեպի այդ անցուղիկ, յերկյակ բնույթը, նա հեռանում է լենինիզմից» (Ստալին, 14-րդ կուսհամագումար, 1925 թ., սղադիր հաշվետվություն, էջ 493) :

Թե՛ գլուղում և թե՛ քաղաքում վոմանք սխալ հասկացան նեպը : Նրանց թվումն էյին և՛ անկուսակցականները, և՛ մի քանի կուսակցականներ :

Նրանք այսպես էյին մտածում, ի՞նչ կա վոր, իշխանություն-ներ վերցրին բայլեիկները, ջախջախեցին գեներալներին, իսկ աշխատավոր առևտուր է, անհատական տնտեսություն, առևտրա-կան, սպեկուլյանտ, և դորձն առաջ կգնա այնպես, վոր կամաց-կամաց, աստիճանաբար մեզ մոտ կվերականգնվի հին իրավա-կարգի նման մի բան, նորից կվերածնվի կապիտալիզմը, ազա-

ստեղծելու ճեղղոններն համար և ստրկութիւնն աշխատավորները համար:

Հեղափոխութիւնները զանազան տեսակ են յեղել: Փրանսիայում ևս վաղուց արդեն տապալել են թաղավորներին, գրավել են հողը, իսկ հետո թույլ տվին ազատ տնտեսավարում, թույլ տվին կուլակին զարգանալ: Նորից հրապարակ յեկան կալվածատերերը, առաջ յեկան նոր կապիտալիստներ և գյուղացիութիւնը նորից ճեղղեց: Դա բուրժուական հեղափոխութիւնն էր: Մենք պրոլետարական հեղափոխութիւնն ենք կատարեցինք: Յեւ այդ պատճառով քաղաքացիական պատերազմից հետո համառորեն վերականգնելով մեր տնտեսութիւնը նեպի հիման վրա, մենք միշտ վարել ենք և վարում ենք դարակարգերի լիակատար վաշտացման քաղաքականութիւն: Այդ չեյին հասկանում տրոցկիստները և աջ ուղիներսները, վորոնք յեղել են և մնում են վորսյեռ ետքով չէին այլ ու մենչեիզմի պոչը: Նրանք թշնամի յեն լենինիզմին և բայլչեիզմին:

Ինչո՞ւ, որինակ՝ Տրոցկին գլորվեց մենչեիկներին բանակը: Հակահեղափոխական բուրժուազիայի առաջավոր մարտիկներին բանակը: Նա չէր հավատում պրոլետարիատի ուժին և արհաւիրում էր գյուղացիութիւնը: Նա չէր հավատում մեր հեղափոխութեան ուժերին: Յեւ այդ պատճառով նա դեմ էր մեզ յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու լենինյան թեորիային: Տրոցկիստները կարծում էին, վոր առանց դաշն կնքելու գյուղացիութեան հետ, կարելի չէ կառուցել քաղաքում գործարաններ, իսկ գյուղն առաջվա նման պահել թանձր խաւարում: Իսկ աջերն այս պէս էին դատում՝ մեզ նոր գործարաններ պետք չեն, թող զարգանա կուլակութիւնը, լիակատար ազատութիւն առեւտրին: Աջերը ծրագրում էին դաշն կնքած նույնիսկ կուլակի հետ, սոսկ զաւրով կամաց-կամաց, սուսիկ-փուսիկ, ինքնահոսով, առանց պայքարի մտնել սոցիալիզմի թագավորութեան մեջ: Աջ ուղիւ նիստներին այդ ուղին տանում և դեպի կապիտալիզմի զարգացումը, դեպի չքավորի ու միջակի նոր ստրկացումը:

Կուսակցութիւնը և նրա Կենտրոնական Կոմիտեն, նախ և առաջ ընկ: Ստալինը, այդպէս չեյին հասկանում սոցիալիզմի կառուցման գործը: Նրանք հասկանում էին, վոր անհրաժեշտ է

ստեղծել սոցիալիստական ամուր բազա, կառուցել սոցիալիստական շենքի հիմքը: Առանց դրան հնարավոր չէ բարելավել բանվորների ու գյուղացիների դրութիւնը: Առանց դրան հնարավոր չէր դուրս բերել յերկիրը սոցիալիզմի լայն մասնապահը:

Մերժելով ամեն տեսակ տառանդներ, վորք զնեւով ամբողջ ճակատով կատարվող սոցիալիզմի ծավալուն արշավի ուղին, մենք հրապարակ դրինք տեխնիկական հետամնաց մեր յերկրի ինդուստրացման մեծ պլանը: Մենք լայն ճակատով առաջ տարանք կալեկտիվացումը, նախապատրաստեցինք անցումը համաւարած կալեկտիվացման և նրա հիման վրա կիրառեցինք կուլակութեան, վորպէս դասակարգի, վերացման քաղաքականութիւնը: Մենք համառորեն ու համբերութեամբ, քաջ առ քաջ հող նախապատրաստեցինք կուլեկտիվացումն իրականացնելու համար:

ԻՆՉՊԵՍ ԵՆՔ ԻՐԱԿԱՆԱՅՐԵԼ ԿՈԼԵԿՏԻՎԱՅՈՒՄԸ

Ինչո՞ւ չի կարելի բարեւալել գյուղացիների դրութիւնն առանց կուլեկտիվացման: Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնը հող տվեց գյուղացիներին: Հոկտեմբերյան հեղաշրջումից հետո հողագործի շատ գյուղացիներ հող ստացան: Մյուս կողմից՝ գյուղացիները հող ստանալով, սկսեցին բաժանել: Հեղափոխութիւնից հետո ել ավելի մեծացավ մանր գյուղացիական տնտեսութիւնների զանաւոր: 1916 թվի 20 միլիոն գյուղացիական տնտեսութիւնների փոխարեն 1927 թվականին մեզ մօտ կար 25 միլիոն 500 հազար մանր գյուղացիական տնտեսութիւն: Մի՞թե կարելի չէր այդ մանր և մանրագույն գյուղացիական տնտեսութիւններում գործածել մեքենաներ: Մի՞թե կարելի չէր բարեւալել և հեշտացնել աշխատանքը: Բայց, ընկերներ, հասկացե՛ք, վոր գյուղացիները հեղափոխութիւնից հետո դարձնեցին, բարձրացավ նրանց դիտակցութիւնը, առաջ յեկավ արժանապատիւթեան գլուխը:

Գյուղացին չի ուզում այլևս աշխատել հին ձևով: Անհրաժեշտ էր յեւք գտնել դրութիւնից: Նրանք հո հալիտյան չպե՞տք և ապրելին ախպէս, ինչպէս ապրել են հարյուրավոր տարիներ առաջ: Նրանք հո հալիտյան չպե՞տք և աշխատելին գերանդիով, մանդալով, արորով: Անհրաժեշտ էր վորեւէ յեւք բանալ միլիոնավոր

աշխատավոր գյուղացիութեան համար գեղի պայծառ ապագան: Յեթն վոչ այսօր, գեթ յերկու տարուց, յեթե վոչ յերկու տարուց, գոն հինգ տարուց: Զի կարելի թողնել գյուղացիութեան անթափանց խավարում, ծանր, հյուսիս աշխատանքի սոսկալի պայմաններում: Անհրաժեշտ եր արմատից կտրել գյուղի վայրենութեանը, անկուլտուրականութեանը, վերաբերել հետ հնարավոր լինել բոլորովին վոչնչացնել դրանք:

Կուսակցութեանը, հաշիւ առնելով իր ուժերը տնտեսութեանը վերականգնելուց հետո, բանվոր դասակարգի կուսակցութեանը, առաջավոր կողմնակապակցների հետ միասին, այսպես դրեց հարցը՝ կամ կուլակը, սակկուլյանսը և առետրուկանը, կամ կոլտնտեսականը, սոցիալիստական դաշտերի հարվածայինը, սոցիալիզմի մարտիկը: Յեթն լինի կուլակը, ապա անխուսափելիորեն կհասնի հեղափոխութեան նվաճումների վախճանը, վորովհետև կուլակը վնասարարների հետ միասին հանդես կգա և պայքար կմղի կապիտալիզմը վերադարձնելու համար: Յեթն պատահականութեան չէ, վոր այսպիսի չլթա յեր ստեղծվել՝ ֆրանսական խմբերի փախստները Պուանկարեյի գլխավորութեամբ, մեր քաղաքներում դանվող վնասարարները՝ Ռամզինը, կոնդրատեականները, գյուղում՝ կուլակը: Այդպես էլին շարված այդ չլթայում ողակներն իրար հետեից:

Միայն մենք չէ, վոր պլան ունեյինք: Նրանք, մեր թշնամիները նույնպես ունեյին իրենց պլանը: Յերբ յես դնացել էյի մի կոլտնտեսութեան և դրուց էյի անում կոլտնտեսականների հետ, ուզում էյի խմանալ, թե հասկանում են արդյոք նրանք կուսակցութեան քաղաքականութեան ինչպե՛ս վոր պետք է: Յես հարցալի՝ «տացեք, ի՞նչպես եք կարծում, ահա մենք դժվարութեաններ ունենք: Ծիշտ ե, գուցե կարելի յեր այնքան արագորեն առաջ չլնալ: Գուցե կարելի յեր ալիլի դանդաղ առաջ դնալ»: Մի կիսադրազեա կոլտնտեսուհի ինձ պատասխանեց ուղիայներեն՝ «Ա՛յ, բնկեր Կադանովիչ, մենք այդպես չենք կարող, մեզ վոչ մի կերպ չի կարելի սպասել, վորովհետև կուլակը և խմբերի փախստներն ել չեն սպասում»:

Այդ կոլտնտեսուհին իրավացի յեր, իհարկե: Նրանք, մեր թշնամիներն անշարժ չեն կանգնած, նրանք հարձակում են պատ-

րաստում, նրանք պատրաստվում էյին տապալել մեզ, վոչնչացնել բանվորների ու գյուղացիների իշխանութեանը, պատրաստվում են էյին վերադարձնել կապիտալիստներին ու կարվածատերերին: Իսկ մենք չափելով մեր ուժերը, կուլակների, ինտելիկտների և վնասարարների այդ պլանին հակադրեցինք մեր պլանը, մեզ մոտ կուլակներին, վնասարարներին և կապիտալիստական մյուս թափթիկներին արմատախիլ անելու պլանը: Մենք դրո՛հի դիմեցինք կապիտալիզմի մնացորդների դեմ, սակկուլյանսների դեմ, կուլակների դեմ:

Գուք բոլորդ ել հիշում եք, թե ինչպես սկսվեց այդ: Գործի արտաքին կողմն արտահայտվեց նրանով, վոր մենք 1928 թվականին սկսեցինք կիրառել հացամթերումները, անողորմարար ջախջախելով կուլակութեան դիմադրութեանը: Իսկ նա այն ժամանակ ուժ ուներ դյուղում: Զբաղորները, բարակները և միջակների գերակշռող մասն այդ պայքարում մեր կողմն էյին:

Կուսակցութեան սկսեց նրանով, վոր կադմակերպեց այդ ուժերը, վայր դրելու կուլակին հացամթերումների դժով, ապա աշխատանք ծավալեց աշխատավոր գյուղացիութեան մասնակցում, տապալելու թշնամուն նաև կոլեկտիվացման դժով, մեքենաներ ուղարկելով գյուղը, տալով այդ մեքենաները վոչ թե կուլակին, այլ կոլտնտեսականին: Յեթն մենք 1928 թվականից սկսեցինք դանդաղորեն, սակայն անչեղ առաջ շարժվել: Յեթն վացման ընթացքի վերաբերյալ մի քանի թվեր: 1928 թվականի հուլիսի մեկին մենք ունեյինք 33 հազար կոլտնտեսութեան և նրանց մեջ՝ 416 հազար տնտեսութեան, այսինքն՝ համարյա 2 տոկոս: 1929 թվականին, մի տարուց հետո մենք ունեյինք արդեն 57 հազար կոլտնտեսութեան, համարյա 3,9 տոկոս: Նույն 1929 թվականի հոկտեմբերին մենք ունեյինք 4,1 տոկոս, 1930 թվականի հունվարի 20-ին մենք ունեյինք արդեն 21 տոկոս, իսկ 1930 թվականի մարտի 10-ին ստացանք 106 հազար կոլտնտեսութեան, համարյա 15 միլիոն տնտեսութեան կոլեկտիվներում, կոլեկտիվացման 58 տոկոս: Իհարկե, այդպիսի մեծ դործը, առանց խոշոր սխալների, խտորումների և չափազանցումների չկատարվեց:

Տեղերում մեր մի քանի ընկերներ տարվեցին տարերային

չարժուժով, առաջ վազեցին, թույլ տվին խոտորումներ, դուրսը սլատոած առաջ վազեցին, և ստացվեց զլխապտույտ՝ հաջողութուններից: Հենց այդպես անվանեց ընկեր Ստալինն այդ յեբեույթն իր այն հողվածում, վորտեղ նա խոտիլ թափ տվեց չափը կորցրած վարչարարներին: Կոլտնտեսական շարժումը զարգանում եր բուռն թափով: Դանդաղ վերելք, հետո թռիչք, հետո զաղար: Դա արտացոլում եր իր մեջ մեր թերութիւնները, գործը լավ կազմակերպել չկարողանալը: Մարտին մենք ունեյինք կոլեկտիվացման 58 տոկոս, իսկ ապրիլին ունեյինք արդեն միայն 37 տոկոս, ապա մայիսին՝ 28 տոկոս, հուլիսին՝ 24 տոկոս, իսկ սեպտեմբերին՝ նույնիսկ 21 տոկոս: 58 տոկոսից մինչե 21 տոկոս: Վճարեք, այն մարտիկ, վորոնք ընդհանրապես չեյին սիրում և չեյին ուզում կոլտնտեսութիւնները և դեմ եյին կոլեկտիվացմանը, համակվել եյին չարախնդութեամբ: Նրանք այդ փաստով փորձում եյին հաստատել, վոր իրենք արդարացի չեն կոլեկտիվացման դեմ ուղղված իրենց յեկույթներում: Նրանք սասում եյին. «Եհ, բան չի դուրս գալիս, մենք իրավացի չենք, կոլտնտեսական շարժումը մասսայական չէ, այդ արհեստական շարժում եք»:

Կուսակցութիւնը նրանց պատասխանեց լենինյան, աննկունութեամբ և համառորեն առաջ տարալ կոլեկտիվացման իր քաղաքականութիւնը: Այն մարդկանց, վորոնք սասում եյին՝ «բերքը վատ ե, կոլտնտեսութիւնները քայքայվում են, կատարվում ե տեղատվութիւն, կոլտնտեսական շարժման ծավալումը ճիշտ չէ» — այդ մարդկանց կուսակցութիւնը պատասխանեց. «Դուր եք ուրախանում, սիրելիներ, դուք չեք հասկանում, վոր կոլտնտեսական շարժումը պատմականորեն հասունացել ե, վոր ուղեւորւում եք յեկը միմիայն կոլտնտեսութիւնն ե, գյուղացին միմիայն կոլտնտեսութեան մեջ կարող ե պայծառ ապագա գտնել, միմիայն կոլտնտեսութեան մեջ կարող ե գտնել միջին դարերից մինչև Հոկտեմբերյան ուրերն իր մղած բաղմադարյան մեծ պայքարի բոլոր պտուղներն ու արդյունքները»:

Յեւ այստեղ, հարվածային կոլտնտեսականների համագումարում, տալով կոլտնտեսական շարժման հանրագումարը, յես պետք ե առանձնապես չեւտեմ, թե ո՞ւմ ե պատկանում այն մեծ

ծառայութիւնը, վոր այդ մոմենտին կոմունիստներից չատերը մի ծայրահեղութիւնից մյուսի մեջ չընկան: Ո՞ւմ ե պատկանում այն մեծ ծառայութիւնը, վոր մի կողմից մատնանշվեց նախադրուչացման ուղին, վարչական խոտորումների դեմ պայքարելու ուղին, իսկ մյուս կողմից մատնանշվեց, վոր անհրաժեշտ ե ամենայն ուշադրութեամբ նախապատրաստվել կոլեկտիվացումն իրականացնելու համար: Ո՞ւմ: Ո՞վ կազմակերպեց խոր հերկը, մասսայական կոլեկտիվացումը հաջող ծավալելու համար:

Այն մեծագույն ծառայութիւնը, վորի շնորհիւ մեր կոլտնտեսական շարժումն առաջ գնաց միշտ, առողջ հունով, վոր մաուղվեց վատահիլի ուղիով, պատկանում ե անաչին հարվածային կոլտնտեսականին, բնկ. Ստալինին (բուռն ծափեր):

1930 թ. սեպտեմբերից հետո բեկումն սկսվեց: Նույն այդ 1930 թ. դեկտեմբերին մենք ունեյինք արդեն 24 տոկոս, ապա 1931 թ. հունվարին՝ 25 տոկոս: Հետո մարտին՝ 35 տոկոս, 1931 թ. հոկտեմբերի 1-ին՝ 61 տոկոս, 1932 թ. հոկտեմբերի 1-ին՝ 60,8 և 1933 թ. հունվարի 1-ին՝ 62,4 տոկոս: Վճռական ջրջաններում կոլեկտիվացումը հիմնականում ավարտված ե: Յեւ այժմ մենք ամուր ու հաստատապես կանգնած ենք մեր խորհրդային կոլտնտեսական հողի վրա (ծափեր):

ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱԼԻՅԱՆ ՑԵՎ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՈԳՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՂՊԱՆԱԿԸ

Իսկ ի՞նչով ե բացատրվում, ընկերներ, վոր մեզ հաջողվեց կարճ ժամանակամիջոցում ամուր վտարի կանգնեցնել կոլտնտեսական շարժումը: Այդ բացատրվում ե նրանով, վոր «մարդկութեան պատմութեան մեջ առաջին անգամ աշխարհում ստեղծվեց խորհուրդների իշխանութիւնը, վորը գործով ապացույցեց, վոր ինքը պատրաստ ե և ընդունակ ե սխտեմատիկ ու յերկարատեւ արտադրական ոգնութիւն ցույց տալ դուրացիութեան աշխատավոր մասսաներին» (Ստալին, «Լենինի մի հարցերը», 3-րդ հրատ. էջ 539):

Այդ ոգնութիւնը ցույց ե տրվել և ցույց ե արվում վարկով, մեքենաների ու արակտորների մատակարարումով դարդի չքաւ վորներին ու միջակներին, կոլտնտեսականներին:

Պորեւտարական սեփականութիւնը հնգամյակի չորս տարւոյ ընթացքում ավելի քան 120 հազար նոր տրակտոր եւ տիւր գյուղատնտեսութեանը: Իսկ դուք հիշում եք, վոր Լենինն ստում եր, վոր յետէ մենք ունենայինք 100 հազար տրակտոր, ապա այն ժամանակ դործը կծալալէյինք այնպէս, վոր ամեն մի աշխատավոր գյուղացի կասեր՝ «յես կողմնակից եմ կոմունիզմին, յես կողմնակից եմ խորհրդային իշխանութեանը»: Իսկ այդ նշանակում ե, վոր նա կողմնակից ե կոլտնտեսութեաններին, վոր նա կողմնակից ե պորեւտարիստի ու նրա կոմունիստական կուսակցութեան ղեկավարութեանը: Իսկ այժմ կատարելով հնգամյակը չորս տարում, մենք այդ ժամանակամիջոցում, այդ չորս տարւոյ ընթացքում գյուղատնտեսութեանը տիւրնք (չե՞ վոր նույնիսկ բանող ձին այդ ժամանակամիջոցում ինչպէս հարկն ե չի մեծանա) ավելի քան 120 հազար տրակտոր ե 1-600 միլիոն ռուբլու գյուղատնտեսական գումարան մեքենաներ: Համեմատած 1928 թվականի հետ, գյուղատնտեսութեան մեքենայական սպառազինումը կրկնապատկից:

Կոմունիստական կուսակցութեանը ե խորհրդային կառավարութեանը յետում եյին այն հանգամանքից, վոր առանց մեքենաների, առանց քաղաքի տնտեսական ոգնութեան հնարավոր չե վերականգնել մեր գյուղը: Ահա թե ինչու, ընկերներ, դարդացրինք մենք մեր սոցիալիստական ագլոմերացիաները: Սկզբում շատերի համար անհասկանալի յեր, թե ինչու յենք կոռուցում մենք Դնեպրոստրոյը, Կարմիր Պուտիլովի, Ստալինգրադի, Ռարկովի, Չելյաբինսկի տրակտորի գործարանները, ինչու յենք կոռուցում մենք մետաղաձուլարանները՝ Մագնիտոգորսկը, Կուզնեցստրոյը: Սակայն, ընկերներ, այժմ ամեն մի գյուղացի հասկանում ե, վոր առանց յերկաթի, պողպատի ե մեքենաների մենք նորից կվերադառնայինք դեպի մեր հին, պապական տեխնիկան, մենք նորից կախման մեջ կլինէյինք Անդլիայի, Ֆրանսիայի, Ամերիկայի, Գերմանիայի իմպերիալիստներից:

Առանց յերկաթի ու պողպատի յերկիրը յերկիր չե, այլ խաղալիք ե իմպերիալիստական գիշատիչների ձեռքում: Վերցնենք որինակ՝ Չինաստանը: Այնտեղ կան տեղափոխ գործարաններ, կան նաեւ այլ զանազան գործարաններ, կան բանվորներ, սակայն Չին

նաստանում ճեւաղ, պողպատ, մեքենաներ չեն արտադրում ե հետեւաբար չեն կարող արտադրել թնդանութեան, ինքնաթիւներ, տանկեր՝ իրենց անկախութեանը պաշտպանելու համար: Այնտեղ նրանք սեփական ինդուստրիա չունեն: Ինչ մեքենաներ վոր պետք են, այդ բոլորը ներմուծվում ե արտասահմանից: Թե ինչ արժեւ աղպիսի յերկիրը՝ յերեւում ե նրանից, թե ինչպէս իմպերիալիստներն անարդում են այժմ Չինաստանը:

Առանց մեքենաների, առանց ինդուստրիայի ե առանց հերթին առանց ծանր ինդուստրիայի, առանց մետաղ ու մեքենաներ արտադրելու, չե կարելի մտածել անգամ գյուղատնտեսութեանը վերականգնելու մասին: Իհարկե, պարզ ե, վոր կոլազը, նեպմանը, սոկիւլոյանսը, շահադրդոված իրենցով կապիտալիզմի վերականգնմամբ, լսել անգամ չեն ուզում ինդուստրիայի զարգացման մասին, վորովհետեւ դա անխուսափելի ու արագ կործանում ե բերում նրանց: Նրանք կուղեյին, վոր մեր յերկրի հարթաութեանները, նրա ընդերքում գտնվող մեր վոսկին, պղինձը, արծաթը, արձիճը, հանքը, ածուխը, վորոնք տարածված են մեր ամբողջ լայնածալալ յերկրում մեծ քանակութեամբ, այդ բոլորը կոնցենտրալ տրվի ոտարերկրյա կապիտալին:

Յերկրի մեջ գտնվող մեր դասակարգային թշնամիները հույս ունէյին ոտարերկրյա կապիտալիստների / ոչնութեամբ վերականգնել կալվածատերերի ու կապիտալիստների իշխանութեանը: Բայց կապիտալիստների համար ել ժամանակը վատ եր. նրանց մեջ ել շատ հակասութեաններ կան: Նրանց մոտ ամեն ինչ ճաքճաքում ե բոլոր կողմերից: Յեւ վոր զլխավորն ե՝ մեր բանվորներն ու գյուղացիներն իշխանութեանը նրա համար չեյին նվաճել, վորպեսզի հետո մեր յերկիրը կողոպտելու տան ոտարերկրյա կապիտալիստներին, վերականգնեն ներքին կապիտալիստներին, թեկուզ, տանք, իսկ իշխանութեան ցուցանակի տակ: Ժամանակավորապէս ցուցանակը կմնա Ֆիրմայի համար, իսկ հետո ցուցանակն ել կվոչնչացնեն, բայց ինչնէրին ել կկործանեն, բանվորներն ել կխեղդեն, գյուղացիներին ել դաժանորեն կճնշեն ե դասակարար կշահագործեն:

Ինչ արդյունքներ ենք ստացել մենք՝ կատարելով հնգամյակը չորս տարում: Վորքա՞ն գումար ենք ներդրել մենք արդյունա

բերութեան ու գյուղատնտեսութեան մեջ: Վոմանք ասում են՝
դժվարութեան եք կրում դուք: Այո, դժվարութեաններ կան:
Ձեռք ժխտում: Դասակարգային թշնամիները վնասում են: Կան
աճման դժվարութեաններ, դասակարգային պայքարի դժվարու-
թեաններ: Մտածեցեք միայն՝ չե՞ք վոր մենք հարկադրված ենք
ինքներս կառուցել, առանց վորեւե տեղից կապիտալ ու ոգնու-
թեան ստանալու: Իսկ ժողովրդական տնտեսութեան մեջ անհրա-
ժեշտ եր մեծ միջոցներ ներդնել:

Թե վորքան գումար ենք ներդրել մենք, այդ պետք է դիտենա-
յուրաքանչյուր կոլտնտեսական, յուրաքանչյուր գյուղացի: Հըն-
գամյակի տարիներին մենք արդյունաբերութեան մեջ ներդրել ենք
23 միլիարդ 300 միլիոն ռուբլի: Ավելի քան 23 միլիարդ ռուբլի,
վորից ծանր արդյունաբերութեան մեջ՝ 20,1 միլիարդ ռուբլի:
Այդ գումարից 3,5 միլիարդ ռուբլի ներդրվել է մեքենաշինու-
թեան մեջ. ընդ վորում միմիայն գյուղատնտեսութեան համար
մեքենաներ արտադրող արդյունաբերութեան մեջ ներդրվել է 920
միլիոն ռուբլի: Վորքան փող է ներդրվել այս չորս տարում
գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական հատվածում: 15 միլիարդ
700 միլիոն ռուբլի: Դրանից 12 միլիարդ 700 միլիոն ռուբլի՝
պետութեան հաշվին, այդ թվում 9 միլիարդ 400 միլիոն ռուբլին
կազմում է հիմնական ներդրում: Դա այնպիսի մի գումար է,
վորպիսին չեն ճանաչել կապիտալիստական յերկրները: Համեմա-
տեցե՛ք՝ կապիտալիստը վերցնում է բանվորից, զնա կողոպտում է
գյուղացիներին, և այդ բոլորն էր դրսյանն է դնում, դարձնում է
իր մասնավոր սեփականութեանը, փաթեմութեանն է անում,
չոսյլում է: Մեր պետութեան մեջ բանվորի ու գյուղացու
յուրաքանչյուր կոպեկը, վոր դնում է պետութեանը, ծախս-
վում է գործի վրա, ծախսվում է տնտեսութեան վրա, ծախսվում
է բանվորների ու գյուղացիների կյանքը բարելավելու համար:
Պետութեանը հիշյալ ներդրումներից քիչ չի ծախսել արտասահ-
մանում նոր բարդ մեքենաներ դնելու համար: Այդ մեքենաները
պետք եր գնել՝ ինչ գնով էլ լինել: Յեւ վրանք ամենից ավելի
այնպիսի մեքենաներ էյին, վորոնց ոգնութեամբ մենք ինքնիս
նոր մեքենաներ պիտի արտադրեյինք:

Այդ գործի համար չի կարելի փող և նույնիսկ վոսկի խնայել:

Շրջեցե՛ք Մոսկվայի գործարանները և տեսե՛ք, թե ինչպիսի բարդ
ու խելոք մեքենաներ են դրանք: Այդ մեքենան յերբեմն ավելի
խելոք է այս կամ այն կոլտնտեսութեան այնպիսի դեկավարից,
վորը վատ է վարում տնտեսութեանը և քայքայում է կոլտնտեսու-
թեանը: Այդ խելոք մեքենաներն ամեն ինչ իրենք են անում.
անհրաժեշտ եր այդ մեքենաները գնել: Առանց դրանց մենք չենք
կարող ավելի զարգանալ: Առանց դրանց չի կարելի մեքենաներ
արտադրել գյուղատնտեսութեան համար: Այդ մեքենաները կա-
րելի յե միմիայն վոսկով գնել: Բացի վոսկեհանքերում մեր ար-
տադրած վոսկուց, անհրաժեշտ է լրացուցիչ կերպով արտահանել
և վաճառել նավթ, բենզին, վոյրի մորթի, անտառանյութ և
վորոչ քանակութեամբ գյուղատնտեսական մթերքներ:

Վոմանք կարծում են, վոր կարիք չկա այդ անելու: Իսկ դա-
սակարգային թշնամիներն ողտադործելով այդ հանդամանքը,
ուշիատում են աշխատեցիկ մղել ինդուստրացման դեմ: Գտնվում
են յենթակուլակներ, վոչոնք լսում և տարածում են կուլակային
այդ աղիտուցիան և խանդարում են սոցիալիստական շինարարու-
թեանը:

Մենք մեր ծանր ինդուստրիայի սարքավորման վրա ծախսել
ենք մեկ և կես միլիարդ ռուբլու վալյուտա: Գյուղատնտեսական
մեքենաների ու սարքարանյութերի ներմուծումը կազմեց 273
միլիոն վոսկի ռուբլի: Իհարկե, ավտոս և կապիտալիստներին տալ
մեր բանվորա-գյուղացիական վոսկին: Մակայն գնելով նրանցից
այդ մեքենաները, մենք դիտենք, վոր այդ մեքենաներով մենք
կվերակառուցենք մեր յերկիրը, ապա կվերակառուցվի նաև ամ-
բողջ աշխարհը այնպես, վոր, ինչպես դրել է Լենինը, կհասնի մի
ժամանակ, յերբ վոսկուց արտաքնոյներ կկառուցենք (ծիծաղ):

Հնդամյակի առաջին տարիներին, յերբ մեր գործարանները
դեռ իրենք տրակտոր չէյին արտադրում, մենք Սմերկիայից էյինք
գնում տրակտորները: Կոլտնտեսական ու խորհտնտեսական դաշ-
տերում հաճախ կարելի յե տեսնել վոչ միայն Ստալինյուրադի
տրակտորի գործարանի, «Կրասնի Պուտիլովեց» գործարանի և
տրակտորի գործարանի, «Կրասնի Պուտիլովեց» գործարանի և
տրակտորների տրակտորները, այլև զանազան «Ուլ-
իսկա»-ներ, «Ջոնդեր»-ներ, «Կատերպիլլեր»-ներ, դրանք բոլորն
էլ ամերիկյան զանազան մարկաներ են և տրակտոր արտադրող

գործարանատերերի աղբյուրները: Այժմ այդ տրակտորները մշակում են մեր սոցիալիստական դաշտերը: Սակայն այդ տրակտորների և մյուս դանադան մեքենաների համար մենք տվել ենք 378 միլիոն վոսկի ռուբլի, բացի այն միլիարդներից, վորոնք մենք անմիջականորեն ներդրել ենք պլանային տնտեսության մեջ:

Բացի դրանից, արտասահմանից մենք մեքենաներ ենք դնել նաև ժողովրդական տնտեսության մյուս ճյուղերի համար:

Ահա, հարվածային կոլտնտեսական ընկերներ, ձեզ այն հաշիվը, թե ինչ բանի վրա յե ծախսել և ծախսում բանվորների և գյուղացիների կառավարությունը բանվոր-գյուղացիական կուլեկները:

Հնդամյակի տարիներին մեծ թվով խոշոր գործարաններ կառուցվեցին գյուղատնտեսական մեքենաներ արտադրելու համար: Միույթյան մեջ, Ռոստովում մենք կառուցեցինք գյուղատնտեսական մեքենաների մի խոշորագույն գործարան. նրա վրա մենք ծախսեցինք 298 միլիոն ռուբլի: Կառուցեցինք Ստալինգրադի տրակտորի գործարանը. նրա վրա ծախսեցինք 125 միլիոն ռուբլի, վորից 35 միլիոն ռուբլին վոսկով, Սարկովի տրակտորի գործարանը՝ 121 միլ. ռ., վորից 19 միլ. ռ. վոսկով, Չելյարինսկի տրակտորի գործարանը՝ 155 միլիոն ռուբլի, վորից 18 միլիոն ռուբլին վոսկով, «Կրասնի Պուտիլովեց» գործարանի տրակտորային բաժինը՝ 415 միլիոն ռուբլի, «Շարեկոպոդչիկսիկ» № 1 գործարանը՝ 72 միլիոն ռուբլի, վորից 21 միլիոն ռուբլին վոսկով. Ստալինի անվան ավտոգործարանի վրա միմիայն վոսկով ծախսվել է 24 միլիոն ռուբլի:

Այդպիսով դուք տեսնում եք, վոր մեր խորհրդային պետությունն աճել ու ամրացել է, և նա լրջորեն, ինչպես հարկն է, արտադրական ոգնություն է ցույց տալիս, մեքենաներով ու կապիտալներով ոգնում է գյուղատնտեսությանը, կոլտնտեսական գյուղացիությանը՝ նոր ձևով վերակառուցելու իր կյանքը:

Մեքենան փոխում է գյուղի դեմքը: Պայքարում ստեղծվում են նոր մարդիկ: Մենք վոչ բոլոր մեքենաներն ենք արտադրում մեծ քանակությամբ, սակայն չկա այնպիսի մեքենա, վորը չկարողանա մենք պատրաստել:

Յես մանրամասնորեն կթվեմ, թե ինչպիսի մեքենաներ և

վորքան մեքենա յենք տվել մենք գյուղին: Այդ ցուցակից դուք կարող եք դատել, թե ինչ է նշանակում պրոլետարիատի, սոցիալիստական արդյունաբերության արտադրական ոգնությունը մեր գյուղին, մեր կոլտնտեսական գյուղացիությանը:

Ինչպիսի՞ մեքենաներ են տրվել գյուղին և ինչ արտադրողականություն ունեն գյուղատնտեսական նոր մեքենաները:

Տրակտորներ. «Կրասնի Պուտիլովեց», Ստալինգրադի տրակտորային գործարանը և Սարկովի տրակտորային գործարանները, ամբողջ ժամանակվա ընթացքում, ներառյալ նաև մինչև հնդամյակի տրվածները՝ ամեն տեսակ և ամեն մարկայի տրակտոր ընդամենը տվել են 150 հազար հատ:

Շուտով կսկսի աշխատել Չելյարինսկի հզոր թրթռավոր տրակտորների գործարանը:

Տրակտորային գույքամներ. — Ռաստովի գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանը, Սերբիի գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանը և Հոկտեմբերյան հեղափոխության գործարանը 1931 և 1932 թվականներին բաց են քաղել ավելի քան 150 հազար 2—3—4—5 կորպուսային և 8 խովանի տրակտորային դուլաններ:

Տրակտորային շարքացամներ. (Ռաստովի Ստալինի անվան և «Կարմիր Աստղ» գործարանները տրակտորների 19 շարքանի և դիսկավոր՝ 24 շարքանի շարքացաններ): Յուրաքանչյուր շարքացանի արտադրողականությունը կազմում է 18 հեկտար: Շարքացանի մի որվա աշխատանքը փխարինում է — 1) 6 սերմնացանի աշխատանքը և տնտեսում է 50 փութ հացահատիկ, կամ 2) 6 ձիու որ և 6 մարդ-որ: Յերկու տարվա ընթացքում արտադրվել է 60 հազար հատ:

Բրիչ—«Ուկրայինկա». — Արտադրում է Բերդյանսկի Մայիսի մեկի անվան գործարանը շաքարի ճակղեղի շաքամեջ մշակության համար: Մի տրակտորի կցվում է դրանից 3 հատ միասին: Մի Բրիչի արտադրողականությունը կազմում է 8—10 հեկտար: Մի տրակտորում է կնոջ 50 աշխատանքային ուրվան: Յերկու տարվա ընթացքում արտադրվել է 14 հազար հատ:

Տրակտորաբար և ձիաբար կարողովատու մեքենաներ (բառաչար). — Արտադրվում է «Կարմիր դուլան» գործարանում:

Տրակտորաքարչ կարտոֆիլատունի մեքենայի արտադրողականութ-
յունը կազմում է որական 8—10 հեկտար: Կարտոֆիլատունի
մեքենայի մի որվա աշխատանքը փոխարինում է մի աշխատող
ձիու, 50 կնոջ աշխատանքային որվա: 1932 թվականին արտադր-
վել է 243 տրակտորային և 10 հաղար ձիաքարչ կարտոֆիլատունի
մեքենա:

«Կոմսոմոլկա» վուչ գզող մեքենա (Լյուբերեցկի գործարան,
Մոսկվայի մոտ) — Արտադրողականությունը որական 25—30
հեկտար, փոխարինում է 50—100 մարդ-որ: 1931 և 1932 թվական-
ներին արտադրվել է մոտ 15 հաղար հատ:

Շրանչտորային կալսիչ մեքենաներ («Սերպ և Մոլոտ» գոր-
ծարան Պարկովում և «Կոմունար» գործարանը) — Արտադրողա-
կանությունը որական 1500—1800 փութ հացահատիկ, այսինքն
4 անգամ ավելի, քան 4 ձիու ձիաքարչ կալսիչ մեքենան: Փոխա-
րինում է 20 ձի-որվա և 30 մարդ-որվա: Արտադրվել է ավելի
քան 20 հաղար հատ:

Հացահատիկային կուրայն (Ռոստոկմաչ, «Կոմունար» և Սա-
րատովի գործարանները): Արտադրողականությունը՝ 15 հեկտար
10-ժամյա աշխատանքային որում: Փոխարինում է 4—5 ձիաքարչ
հնձող մեքենայի, 2 ձիաքարչ կալսող մեքենայի կամ 18 ձի-որվա
և 30 մարդ-որվա: 2 տարվա ընթացքում արտադրվել է 13,500 հատ:

«Պիկեր» յեգիպտացորենի յերկշար կուրայն («Կրասնիյ Ակ-
սայ» գործարանը) — Արտադրողականությունն որական կազմում
է 7—8 հեկտար: Փոխարինում է 70—80 կնոջ աշխատանքային
որվա: Արտադրվել է 2200 հատ:

Ցեգիպտացորենի կալսիչ մեքենա — («Կրասնիյ Ակսայ» գոր-
ծարան), յեգիպտացորեն կալսելու համար: Արտադրողականու-
թյունը՝ 800—1000 փութ որական: Արտադրվել է ավելի քան 1400
հատ:

Գետնախնձոր հանող մեքենա (Ռյազանի ու Վիտեբսկի գործա-
րանները, «Արտյոմի» անվան և Կրասնիյ Մետալիստ» գործարան-
ները): Արտադրողականությունը՝ որական յերկու հեկտար: Կնոջ
բանվորական ուժի պահանջը նվազեցնում է 20—25 տոկոսով:
Արտադրվել է մոտ 37000 հատ: Այդ թվում 500 հատ տրակտորա-
քարչ:

Ճակնդեղի կուրայն («Պրուդ և Մոլոտ» գործարան): Այդ մե-
քենան մեքենայացնում է ճակնդեղի հավաքումը, կտրում է տերե-
ները, փորում—հանում և հողից մաքրում և արմատները և կույտ
է դարձնում տներեններից ու արմատներից: Արտադրողականությու-
նը՝ 5 հեկտար: Փոխարինում է 50—70 կնոջ աշխատանքային
որվա:

Պնեվմատիկ բամբակահավաք մեքենաներ՝ Տուրման— վա-
կուում (Մայիսի մեկի անվան գործարան Բելալյա ցերկով օադա-
քում): Այս մեքենաներն արտադրվում են բամբակի առաջին և
յերկրորդ հավաքը կատարելու համար: Արտադրողականությու-
նը՝ 35—40 փութ բամբակ որական: Արտադրվել է ավելի քան 300
հատ:

Մեքենան դյուզ է մտցնում նորը, աննախընթացը, մեքենան
փոխում է դյուզի դեմքը: Նա փոխում է իրադրությունը մարդու
չուրջը, նա վերափոխում է մարդուն, փոխում է նրա տրամադրու-
թյունը, դարձնում է ավելի չարժույթ, յեռանդուն և կուլտուրա-
կան:

Մենք դեռ վատ ենք վարվում մեքենայի հետ. դեռ քիչ են մեր
գիտելիքները, դեռ մեղ պակասում է կուլտուրականությունը:
Սակայն հենց վոր մենք սովորենք վարվել այդ մեքենաների
հետ՝ ավելի լուսավոր և կենսուրախ կգաունա մեր միլիոնավոր
դյուզացիների կյանքը:

Ինչպես տեսնում եք, մենք արդեն ձեռք ենք բերել և շարու-
նակում ենք ձեռք բերել այն բանը, վոր կոլտնտեսությունները նոր
կյանք տան դյուզացուն, վոր նրանք իրապես բերեն այն ոգուտը,
վոր կարող են բերել և պետք է բերեն:

Ի՞նչ կարող է տալ և վերջին հաշիվով պետք է տա դյուզացուն
կոլտնտեսային շինարարությունը դյուզում: Ինչո՞ւ ծավալելով
կոլտնտեսային շինարարությունը դյուզում, մենք պետք
սոցիալիստական մրցությունը և հարվածայնությունը, մենք պետք
է ամեն կերպ աշխատենք բարելավել և ամրապնդել կոլտնտեսու-
թյունները, ավելի մեծ աշխատանքային կարգապահություն ստեղ-
ծել այնտեղ: Ինչի՞ համար:

Նրա համար, նախ և առաջ, վոր կոլտնտեսությունները պետք
է լավացնեն աշխատավորների կյանքը, վերջնականապես վոչնչաց-
նեն բաժանումը ունեւորների և չունեւորների, վոչնչացնեն աղբա-

տալու՞մը դուրսում: Հրամանով այդ վոչնչացնել էի կարելի: Այդ կարելի չե անել միայն փոխելով դուրդի արտադրական կյանքի բուն ելուժյունը: Մենք արել ենք այդ՝ դուրդի զարգացումը շուտ տալով դեպի սոցիալիստական համապարհը:

Յերկարդ կոլանտեսությունները հնարավորություն են տալիս գյուղատնտեսության մեջ ամենալայն կերպով զարգացնելու, ժամանակակից մեքենաները, չտեսնված չափով բարձրագին աշխատանքի արտադրողականությունը գյուղատնտեսության մեջ:

Յերկարդ՝ կոլանտեսությունները կարող են լավագույն ձևով հմտորեն միացնել կոլեկտիվ տնտեսության կոլտնտեսականի հանրային շահը նրա անամերձ տնտեսության հետ, վոր ներկայումս գնի ամեն մի տոննձին կոլտնտեսական, այսինքն՝ ուրիշ խոտքով, նրա ամենալայն շահի հետ:

Զարգացող՝ կոլանտեսությունը կարող է թեթևացնել և պետք է թեթևացնի գյուղացու և գեղջկուհու աշխատանքը, նրանց համար լայն հնարավորություն ունեցնելով սովորել, կարգալի դրժել, տիրապետել կուլտուրային, սովորեցնել յերեխաներին: Դրա հետևանքն այն էլինի, վոր առաջ կհաշվեն նոր հարյուր-հազարավոր տաղանդավոր մարդիկ, վորոնք կան գյուղացիության մեջ, վորոնք աննկատելի յեն մնացել միայն այն պատճառով, վոր յեղել են կալվածատերերի և կապիտալիստների զարավոր լծի տակ, անել կարելի և վայրենության ճանկերում:

Հիմնդեռնող՝ կոլտնտեսությունը կարող է ստեղծել և պետք է ստեղծի պայմաններ՝ յիսկին և վերջնականապես վոչնչացնելու համար քաղաքի և գյուղի հակադրությունը: Ելեկտրական լույսը, թատրոնները, կինոն, զբոսը, զրադարանները, պարկերը, առփառած փողոցը, ավտոմոբիլը, մեքենան, դնայքը—այս բոլորը էլինեն գյուղում: Բայց էլինեն իրենց առաջ նպատակ են գնում վոչնչացնել քաղաքի և գյուղի հակադրությունը վոչ թե այնպես, վոր քաղաքը գյուղ զարձակն, այլ այնպես, վոր գյուղը զարձակն այնքան առաջավոր, ինչպես մեր սոցիալիստական, բանվորական, խորհրդային քաղաքը (ժափեր):

Կոլանտեսությունը կարող է փոխել և պետք է արժատառյա փոխի գյուղացիության նյութական դրությունը և նրա կյանքի պայմանները:

Յեթև այսոր մենք դեռ ձեռք չենք բերել այն բոլորը, վոր զանկանում ենք, ապա դա այն պատճառով, վոր մենք կոլտնտեսական շարժման մեջ դեռ ջանք ենք, մենք առաջ չունենի՞նք դեռ պլաններն էլ ենք, մենք այստեղ դեռ հոկտեմբերիկներ ենք: Գնալու, շատ թուլություններ ունեն այդ հոկտեմբերիկ-կոլանտեսությունները, սակայն մեր յերեխաները կոլանտեսության և կապիտալիստական յերկրների գյուղատնտեսության միջև կա այն տարբերությունը, վոր Ամերիկայում, Անգլիայում, Գերմանիայում կապիտալիստների տնտեսությունը ներքուստ նեխված է և զառամած, սրեցոր մոտենում է գերեզմանին, իսկ մեր խորհրդային հոկտեմբերիկ-կոլանտեսություններն աճում և ամրանում են սրեցոր և նրանցն է անպայման հաղթական աղաղան (ծափեր):

II. ԱՄՐԱՑՆԵԼ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐԸ, ՈՒՂՂԵԼ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ՀԱՋՈՂ ԿԱՏԱՐԵԼ ԳԱՐՆԱՆԱՅԵԸ

Դուք արդեն գիտեք, վոր վերջերս մենք մի շարք լուրջ թերություններ յերևան հանեցինք կոլանտեսությունների աշխատանքում: Մենք, բայց էլինենք, յերբ վոր տեսնում ենք թերություններ, մեզ չենք կորցնում, այլ միջոցներ ենք նշում այդ թերությունները վերացնելու համար և թեև քչաժամանակում ենք նրանց արժատահանմանը: Պետք է պարզ գիտակցել, վոր շատ դժվար և բարդ գործ է առաջին անգամ ստեղծել յերկու հարյուր հազար կոլտնտեսություն և հինգ հազար խորհանտեսություն ու նրանց մեջ լավ կազմակերպել տնտեսավարությունը:

Համկոմկուսի Կենտկոմի և Կենտրոնական Վերահսկիչ Հանձնաժողովի հունվարյան պլենումը քննության առնկով յերկրորդ հնդամ յակի առաջին տարվա խնդիրները՝ մինչև իսկ արդյունահանության, մեր գործարանների նկատմամբ, խոշոր հաջողությունների կողքին մատնանչև շատ թերություններ: Խորհրդային արդյունաբերությունը ամեն մեծ տարիք ունի, ջան կոլտնտեսության կողքին և խորհանտեսությունները: Սակայն նրա մեջ կա շատ թերություններ և խորհանտեսությունները: Սակայն նրա մեջ կա շատ թերություններ կան: Աշխատանքի արտադրողականությունը վոչ ամեն տեղ և այնպես բարձրացված, ինչպես նախադժված է:

Արտադրանքի ինքնարժեքը ավելի թանձ է, քան պլանով պետք է լիներ, բրակը և կոտրածը շատ և և այլն: Դեռ վերջերս կառավարութիւնը հորի համարեց հրատարակել հատուկ որոնք դործարանների դործալիքների դեմ: Այդ որոնքի համաձայն դործալիքները վտարվում են առաջին իսկ դործալքութեան համար, զրկվում են դործարանի տված մթերքի քարտից ու հեռացվում դործարանին պատկանող բնակարանից: Մենք հաստատ ասացինք դործալիքներին և չվողներին, վոր թույլ չենք տա ձախողել մեր սոցիալիստական շինարարութիւնը, և բանվորների ամենաահաւելին մեծամասնութիւնը հաստատ կերպով պաշտպանեց կառավարութեանը վոչ միայն խոսքով, այլ և դործով: Բանվորների մեջ դարդացած և սոցիալիստական մրցութիւնը և հարվածայնութիւնը: Յեղ բանվորներն ու արդշուհարարական ձեռնարկութիւններին դեկավարները միաբան ձեռք դարկեցին մեր արդշուհարարութեան ավելի արագ բարձրացման և դարդացման դործին:

Արդշուհարարութեան մեջ մենք խնդիր դրինք յուրացնել նոր ձեռնարկութիւնները: Ի՞նչ է նշանակում այս: Յուրացնել նշանակում է սովորել տիրապետելու նոր մեքենաներին, նոր կառուցված ձեռնարկութիւններին այնպես, վոր կարողանանք վերցնել նրանցից այն բոլորը, վոր նրանք կարող են տալ, այն բոլորը, վոր նրանցից սպասվում է պլանով, և այդ բոլորն ի սպաս դնել խորհրդային յերկրին:

Գյուղատնտեսութեան մեջ մեր առաջ բարդ խնդիր է դրված:

Առաջ մենատնտեսը աշխատում էր իրոր հողատիրի վրա. նրա դործը ծեծված ու ծանոթ է դարերից ի վեր: Նա դիտեր իր հողը, իր հողի սահմանները, ուներ մեկ ձի, մեկ դուխան, մի կերպ յոլա յեր դնում հացով ու շրով: Յեթե նա ձի չունէր, ապա կուլակը, ինչպես ասում են, բռնում էր նրա բիկից, շահագործում էր նրան, ստիպում էր աշխատել իր համար:

Այժմ մենք խոշոր տնտեսութիւններին մեջ՝ կոլտնտեսութիւններում և խորհանտեսութիւններում՝ միացրել ենք հողի ահալին քանակութիւն: Դժվարութիւնները չափազանց շատ են: Կոլտնտեսութիւնների յուրացման ու ամբացման դործում ևս պետք է պայքար մղել յերկու ճակատում: Մի կողմից կան մարդիկ, վորոնք պնդում են, թե կոլտնտեսութիւնները և խորհրդ

դային տնտեսութիւնները իբր թե անյեկամտարեր են, այսինքն, անշահավետ են, շահույթ չեն բերում, դրա համար ել պետք է հրաժարվել նրանցից: Այս դրսարտութիւնը կոլտնտեսութիւնների հասցեյին պետք է անողոքաբար ջախջախել և մերկացնել: Այդ կուլակային ադիտացիա յե կոլտնտեսութիւնների և խորհրդատեսութիւնների դեմ: Կոլտնտեսութիւններն իրենց արդարացրել են, նրանք անկասկած շահավետ են, թեև առաջին կադավերով չափան չըջանում նրանց մեծ մասը դեռ շահույթ չունի:

Սակայն մյուս կողմից կան մարդիկ, վորոնք ասում են. «Իսկապէս ասած՝ ինչո՞ւ յեք մեզ վրա հարձակվում, շարունակ քննադատում եք ու քննադատում: Ձե՞ր վոր արդշուհարարութեան մեջ նույնպես թերութիւններ կան, ինքներդ եք ասում դրա մասին, ինքներդ եք ասում, վոր 200.000 կոլտնտեսութիւնները անհրաժեշտ բարձրութեան վրա դնելը դժվար և բարդ դործ է»: Այս բյուրոկրատները և ոպորտունիստները աշխատում են իրենց թերութիւնները թազցնել ընդհանուր դժվարութիւններով, վորոնք իբր թե նրանցից կախում չունեն, վորձում են քոզարկվել, ինչպէս ասում են, որյեկտիվ դժվարութիւններով: Պետք է խիել յերկու ճակատով:

Կենտրոնի և ԿլՂ-ի հունվարյան պլենումում, մի կողմից, դրված էյին ընկ. Ստալինի, Մոլոտովի և Կալրիշեվի մեծ դեկլարումները հնգամյակի արդշուհներին մասին: Յույց արվեցին մեր խոշորագույն հաղթանակները: Իսկ մյուս որը, նույն դահլիճում, նույն ամբիոնից ընկեր Ստալինը հանդես յեկավ մի ճառով, վորի մեջ ուղղակի մեկ առ մեկ թվարկեց կոլտնտեսութիւնների դեկավարութեան մեր թերութիւնները և սուր կերպով բացելրաց դրեց նրանց հարցը վոչ միայն մեր ամբողջ յերկրի, այլև ամբողջ աշխարհի առաջ:

Մեր բայլեկիկան կուսակցութիւնը, ընկ. Ստալինի դիտավորութեամբ, չի վախենում մերկացնել մեր թերութիւնները: Թող Սմերիկայի, Յրանիայի, Անգլիայի և Գերմանիայի կապիտալիստները միտնաբերեն իրենց չափազանցելով մեր պակասութիւնները. իսկ մենք աղնվորեն և ճշգրտակի մերկացնում ենք նրանց մեր ամբողջ ժողովրդի առաջ: Մենք մատնանշում ենք մեր հիմնադա

դին հոգածերը և բանխորհերին ու գյուղացիներին կոչ ենք անում միմյանին ու համերաշխ բռնաձեռք դրանք:

Ինչի՞ց պետք է սկսենք ուղղել մեր թերությունները դուռ
դաստանտության մեջ: Մենք պետք է սկսենք գալ՝ մանացանից: Բա-
նակը կոխվում է մարտերում: Գարնանը մե՛սը կորցնել, նշանա-
կում է, սատանան գլխո՛ւ, թե ինչքան բան կորցնել: Յուրաքանչյուր
դուռացի գլխո՛ւ ալ:

ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎՈՐԱԿԸ ՄԵԶԱՆԻՅ Ե
ԵՍԽՎԱԾ

Ձեզնից մեծ մասը լավ դիտեւ կողմնակալին կշանքը: Այդ
անասկետից մեհը ձեզնից շատ բաց պետք ե սովորենք. չի կա-
րելի կարծիք, վոր դուք այստեղ մեղ մտաւ եք յեկեւ միայն սովո-
րելու: Վոչ, ընկ. Լեւինը ե ընկ. Ստալինը շատ անգամ ասել են,
վոր զեկապարեւու արկեստը կայանում ե նրանում, վորպետքի դե-
կապարենք, սովորեցնենք ե միաժամանակ սովորենք մասսանե-
րից:

Յերբ լալ մտածում ենք այն ընդհանուր տպավորութիւններ
 ի վերաբերյալ, վոր մենք ստանում ենք անձնական ծանոթու-
 թիւնից և մեր կոլանտեսութիւնների նշութներն ուսումնասիրե-
 լուց, ապա ամէլի ու ամէլի համոզվում ենք, վոր նրանց աշխա-
 տանքի վերաբեր աւելորդապէս կախված և իրենցից—կոլանտեսա-
 կաններէրէց և նրանց ղեկավարներից: Խորհրդային իշխանութիւն-
 նը ստեղծել և բոլոր պայմանները կոլանտեսութիւնների հաջող
 ղարդացման համար:

Իհարկէ, կան տարրեր կոլտնտեսութեանն եւ՝ լավերի մեջ,
կան դանադան ցուցանիչներ. չի կարելի ասել, վեր բոլոր լավ
կոլտնտեսութեանները միատեսակ են: Կան լավերը, կան լավա-
գոյնները, կամ, ինչպէս զարդոցումն են ասում, կան 5 պլուտով,
կան 5 մինուտով, կան 4 պլուտով եւ այլն մինչև դերո:
Ինչ պատկեր ունի լավ կոլտնտեսութեանը, ինչո՞վ եւ բնո-
րոշվում նրա աշխատանքը: Վո՞մանք կոլտնտեսութեանը զնա-
հատում են միայն քանակական ցուցանիչներով. այս-
քան ցանք ունի, այսքան ձի, այսքան կով, նշանակում եւ լավ
կոլտնտեսութեան եւ. Ստիպան մենք պէտք եւ գնահատենք

կոլանտեսությունը վուչ այնքան նրա գույքի քանակով, վորքան նրա աշխատանքի վորակով, և ամենից առաջ, տնտեսության ճիշտ ղեկավարութեամբ, նրանով, վոր աշխտեղ կա տիրոջ աչք: Յեռ տեսել եմ մի փոքր կոլանտեսություն, նա զեռ հարուստ չե, Սալուկի ոսպոյնի Շարլէիսկի գլուղի կոլանտեսությունը: Սակայն կոլանտեսությունը վորքի յե կանգնում, գործը աշխտեղ հենց սկզբից ճիշտ ե գրված: Կոլանտեսությունը թի փողով, թե մթեր-
քով ապահովում ե կոլանտեսականներին, և կառաքել ե բոլոր պետական պարտավորությունները: Նա ձիւրին ու կովներին ապահովել ե կերով, ունի հաստատուն սլան, կարողանում ե աշխպե կաղմակերպել իր կոլանտեսականներին, վոր նրանք ամ-
բողջ հոգով աշխատում են կոլանտեսության մեջ:

Մտնում ես լավ կոտնտեսություն դոմբ և միանգամից տեսնում ես, վրբ կա տիրոջ աչք: Գոմբ տաքացված է, ձիերի տակը մաքուր հարդ է վրած, ձիերը մաքրված են, մղեղը թրջում են տաք ջրով, տալիս են մանրած հարդ: Այլ բան է վատ կոտնտեսություն մեջ: Հայտարարում են, վրբ նրանք մի՛նչի իսկ տաք ջուր չունեն մղեղը թրջելու համար: Ավելի ձիա՝ չկան աշխարհի մարդիկ, վրոնց սիրտը ցավեր կոտնտեսություն բարիքի համար:

Լալ կոլտնտեսութեան մեջ տաշտերն ամուր են, կերը չի
թափվում նրանցից. այդ շատ կարևոր է. դուք միք կարծի, թե
սկսած ե մերժել և դեն չաղտել այն բոլորը, ինչ վոր արել ե հին
տնտեսատերը: Մենք մասնավոր սեփականութեանը վորտրնում
ենք հանրային, կոլտնտեսային սեփականութեամբ: Մենք մասնա-
վոր սեփականատեր դրողացուն միացրել ենք կոլտնտեսութեան-
ներում: Սակայն տնտեսավար մենատնտես միջակի մոտ շատ ող-
տակար բան կար, վոր կոլտնտեսութեանն այժմ ել կարող ե ող-
տադրծել: Լալ կոլտնտեսականներն այդպես ել վարվում են:

Յեւ յեղա Կաթարդայի Կղզիութեան լալ կաղմակերգված կող-
տնտեսութիւնում: Ահադին կոլտնտեսական մարագներ և գոմեր
վորոնք վերջերս կառուցվել են բաց դաշտում: Ինվէնտարն արդէն
բաժանված և բրիգադներին և դասավորված և ըստ բրիգադներին
հատուկ յեռապատ մասերում, գուլթանները շուռ են տրված դեպի
վեր, գլուղատնտեսական բոլոր գործիքները յուղած են դեռ աշ-
նանից, պաշտպանված են ձյունից և չեն ժանդոսովում: Իսկ վատ

կոլտնտեսութեան մէջ ուրիշ պատկեր եւ գյուղատնտեսական մեքենաները ընկած են ձյունի տակ, կտուրը ծակ մաքաղում, գետ-
թանները ժանդոտել են, չեն յուղված, տափանները չեն պատ-
րաստված, խամուտները կարգին չեն: Միանգամից յերեւում ե,
վոր այդպիսի կոլտնտեսութիւնը անտեսարար չի պատրաստվում
դարեանք:

Հարց եմ տալիս միջանի կոլտնտեսականների զարնանացանի պլանի մասին, թե քանի որվա ընթացքում նրանք մտածում են կատարել զարնանացանը: Լավ կոլտնտեսուիթյունը միանգամից պատասխանում ե.—մտածում ենք 10-15 որում, իսկ վատ կոլտնտեսուիթյունը մինչև իսկ պլան չունի: Նա մինչև իսկ հոգը չի բաժանել բրիզազների միջև: Սյուպիսի որինակներ չատ-չատ կան:

Հաշվառումը կոլտնտեսությունների մեծ մասում չատ վատ է դրված: Յեն տեսա շատ լավ կոլտնտեսություններ, վորոնք վատ չեն վարում տնտեսությունը, սակայն դեռ շատ կաղում են աշխուրեների հաշվառման, իրենց տնտեսության հաշվառման ու պլան կազմելու դործում: Յեմ մեծ մասամբ կաղում են վոչ այնքան քիչ գրադես լինելու պատճառով, վորքան այն պատճառով, վոր մեր մարդիկ չարից դուրս վստահում են այսպես կոչված հաշվետարների ու հաշվապահների: Իսկ այս կոլտնտեսային հաշվառների, հաշվապահների և հաշվետարների խոշոր մասը այնպիսի մարդիկ են, վորոնք յերբեք չեն դբաղվել հաշվետարությամբ: Նրանց մի մասը դյուղ և սողոսկել այն պատճառով, վոր յերազում և առհասարակ աղբիւ առանց հողաի, հեռու արդյունարերերական կենտրոններից, վորտեղ նրանց կարելի յե հեշտությամբ մերկացնել: Իսկ մի մասն եւ դյուղ և սողոսկել, վորպեսզի այնտեղ խալճայի կոլտնտեսությունները, վորպեսզի այնտեղ ճալճայի կորհրդային իշխանությունը:

Լավ կոլտնտեսութեան մէջ կոլտնտեսային դուշը պահպանութեանը կադմակերպւած և ինչպէս հարկն է: Վաշինգ չի կորչում, ամեն ինչ կողմերի տակ է: Հապա դնա վատ կոլտնտեսութեան, ինչպէս որինակ՝ Նովո-Տիտրովյան ստանիցայի կոլտնտեսութեանը, և տեսնում ես, վոր ամբարում հացն ընկած է առանց կողմերի: «Մեզ մօտ,—ասում են,—պահակ կա»: Նախ և առաջ պահակը կարող է աչքից բաց թողնել, վորովհետեւ ամբարները

Հաստ են, իսկ նա մենակ է և յերկրորդ՝ նա ինքը կարող է գողանալ, և դայթակղեցնել նրան զժվար չն: Վոչ բոլոր մարդեկ կարող են կանգ առնել դայթակղության առաջ:

Աշխատանքային կարգապահության տեսակետից մենք շատ
փրճալումներ ունենք նույնիսկ լավ կոլտնտեսություններում: Մեր
աշխկարգապահությունը չի կարելի է պահպանել միայն նրա-
նով, վոր խնդրենք, թե դնա աշխատիր, կամ միայն նրանով, վոր
հրաման դրենք: Մեր աշխատանքային կարգապահությունը պետ-
ք ստեղծել որեցոր, ժամ առ ժամ հոգեբանությունը վերափոխե-
լու համար մղվող համառ պայքարով և աշխատանքով:

Առաջ, յերբ ներկայի կոլտնտեսականը մենատնտես եր, նրա լուրը հակումները, չահերը, ինչպես ստում են, աշխատանքի աղ-
դարը հիմնվում էյին այն բանի վրա, վոր ինչքան կարելի յն շատ
արտադրել, վորպեսզի ինչքան կարելի յն շատ չահ ստանալ չու-
կայում։ Կոլտնտեսության մեջ լինվին մնում է նյութական շա-
հագրգովածությունն աշխատանքի վերաբերյալ։ Սակայն նա այլ
լինությամբ է ընդունում։ Այժմ վոր մենք կոլտնտեսությունները կաղ-
մակերպել ենք յեկնելով դյուրացիության չահերից։ Յեւ դյուրա-
ցին էլ կոլտնտեսությունն է ղեկավար յեկնելով իր անմիջական շա-
հերից։ Իհարկէ, կոլտնտեսականի չահն է, նրա ձգտումն է ավելի
շատ ստանալ աշխուրների համաձայն, ավելի շատ գրամ, հաց,
մթերք ստանալ։ Կոլտնտեսությունն ավելի շատ կարտադրի, նա
եւ ավելի շատ կստանա աշխուրների համաձայն։ Սակայն գետ վոչ
բոլորն են գիտակցում իրենց այս չահը։ Կան կոլտնտեսական-
ներ, վորոնք կոլտնտեսության վրա դեռես նայում են, վորպես
և իրենց, և կարծես Բե ուրիշի գործի վրա։

Մի կոյնտետութեան մէջ յետ առիթ ուսեցաւ լուսավորելու
տնտեսականի, կոյնտետութեան դումը գեղակար բրկագլերի
հետ։ Յետ հարցնում եմ նրան, «ասա տեսնենք, վո՞րն եր լավ,
անհատական տնտեսութեան մէջ, թե՞ ներկայումս, չե՞ վոր լավ
վարձատրութիւն եք ստացել աշխօրի դիմաց»։ Նա ինձ պատաս-
խանում է.—«Դե իհարկե, հիմա ավելի լավ է, ինչ խոսք որա
մասին, բայց յետ ազակ վարժես թե ինքս ինձ համար տեղ ու տիրո-
ջան ելի, ներկայումս յետ չեմ տերը»։

Եյի, ներկայումս յես չեմ տեսլի:
 չենց աղետել կտոնած Եյին և ուրիշ կոլտնտեսականներ, և

այդ նշանակում է առաջին հերթին բարձրացնել նրանց գիտակցութեամբ: Ձի կարելի ասել, վոր մեր կոլտնտեսականները վարել չդիտեն, աշխատել չդիտեն: Ասենք նրանք դեռ չեն սովորել տրակտորին լիովին տիրապետելու գործին: Այդ նոր գործ է: Իսկ վարել ու տափանել, վարել այնպես, վոր պակասութիւններ չունենաւ և վարն ինչպէս հարկն է խոր լինի, լսեամբ ձիւն, մաքրել ոմբակները—միթէ՞ մեր դյուղացին այդ ամենը չի կարող անել: Կարող են, լավ տնտեսներ են: Հող ստացել են, մեքենա ստանում են: Վստջ խնդիրն այն է, վոր պետք է կազմակերպել կոլտնտեսականներին այնպէս, վոր բոլոր կոլտնտեսականներն առանց բացառութեան իրապէս հասկանան, վոր անհրաժեշտ է բարեխղճորեն աշխատել: Իսկ ով չի ուզում, թող զնա—աստված իր հետ: Թող «աստված» նրանց ոգնի և վոչ թէ կոլտնտեսութիւնը: «Աստված» լողերին սիրում է (ծիծաղ): Գուցէ կոլտնտեսութիւնը փոքրանա, բայց դրա փոխարեն նա կլինի ավելի ամուր, կլինի բայլչեկեկան կոլտնտեսութիւն:

Ահա թէ ինչո՞ւ, բնիկներ, այսորձա կենտրոնական խնդիրն է, վոչ թէ իմաստութիւններ անել, վոչ թէ տատանվել, թէ վորն է ձեռնառու, այսպէ՞ս, թէ այնպէ՞ս, սպասենք տեսներ, մի դուցե՛ս, —այլ այն է, վոր պետք է ամուր բռնել կոլտնտեսութիւնից: Բոլորիդ համար պարզ պետք է լինի, վոր կոլտնտեսութիւնը չափանալի է, կոլտնտեսութիւնը հարկավոր բան է, կոլտնտեսութիւնն անխուսափելի բան է: Վերադարձ դեպի հետ չկա և չի կարող լինել: Անհրաժեշտ է միայն կոլտնտեսութիւնը տնտեսապէս հաստատ կերպով ամրապնդել, ոգտագործել մեր հարստութիւնները և ձիւտ դասավորել ուժերը: Կոլտնտեսութիւնների ամրապնդումն ու ստուգումը Խեղի կուսնեա ասալին հերթին գարնանացանի ընթացքում:

ԳԱՐՆԱՆԱՅԱՆՔ ՅԵՎ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՆԿՐԵՏ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Թույլ տվեք ինձ մանրամասնորեն կանգ առնել դյուղատնտեսական աշխատանքի առանձին բնագավառների նկատմամբ կոլտնտեսութիւնների ունեցած խնդիրների վրա:

Նախ և առաջ մի քանի խոսք ասե՛ք հողաշահարարութիւն մաս

սին: Առաջ մեզ մոտ տիրում էր սակավահողութիւն, մանրացած տնտեսութիւն, ցիր ու ցան, հեռու ընկած հողաբաժիր: Այժմ հողը հատկացված է կոլտնտեսութիւններին, և գլխավոր գործն է՝ ձիւտ բաշխել այդ հողը կոլտնտեսութեան մեջ, ըստ բրիգադների ու ցանքադաշտերի:

Պետք է վորոշ հողամաս հատկացնել բրիգադին: Իսկ ի՞նչպիսի հողամաս պիտի հատկացնել: Յենթադերեք, վոր բրիգադի անդամները դաշտում են դյուղի մի ծայրում, իսկ նրանց աշխատելու համար հող են տալիս մյուս ծայրում: Գուցէ ավելի լավ է անել այնպէս, վոր նրանք հողամաս ստանան իրենց բնակավայրին ավելի մոտ գտնվող տեղում: Հյուսիսային Կովկասի, Ուկրաինայի, Կենտրոնական Սևահող մարզի հսկայական դյուղերի համար, վորոնք ձգվում են մի քանի կիլոմետր տարածութեան վրա, դա շատ կարևոր է:

Կամ այն, ինչ վոր մենք անվանում ենք ցանքասփոխութիւն: Յենադաշտ ցանքաչրջանի պայմաններում հողի մի յերրորդ մասը կորչում էր, մնում էր վորպէս ցել: Այժմ մենք կարող ենք ցանքասփոխութիւնը կազմել և պետք է կազմենք այնպէս, վոր ավելի շատ հացահատիկային ու ավելի շատ դանդաղ մշակույթի անդամներ և վոր հացահատիկը հացահատիկից հետո չցանվի, ներ լինեն և վոր հացահատիկը հացահատիկից հետո չցանվի: Վորպիսին նվազեցնում է բերքը: Կա մի հին ռուսական առած, թէ «հացը հացի քամակից ցանես, վոչ կկալես, վոչ կքամահարես»: Պետք է ցանքասփոխութիւնը հմտորեն կազմակերպել, վորպեսզի հողը դուր չկորչի և հացահատիկից հետո հացահատիկ չցանվի: Մեզ մոտ շատ են յեղել այնպիսի դեպքեր, յերբ կոլտնտեսութիւնը բաժանվել է, բաժանել են նաև հողը և դարձյալ սկսել են թիւնը բաժանվել և հացահատիկ ցանել: Կոնկրետ հողամասերի նախորդ մշակույթների հաշվառումը չի կատարվում:

Ցանքասփոխութեան գործը վատ էր կատարվում վոչ միայն այն պատճառով, վոր մենք ինքներս վատ էլինք կատարում, այլև այն պատճառով, վոր այստեղ խառն է յեղել վնասարարների մատը: Վնասարարները չէին ուղղում, վոր մենք ցանքասփոխութիւն կատարում, իսկ այնտեղ, վորտեղ ցանքասփոխութիւն կատարվում էր, նրանք այդ անում էին այնպէս, վորպեսզի պակաս

դրանով նա կոլտնտեսականներին և պետութեանը վնաս և տալիս
վոչ թե 3 վոլթ, այլ ձեռնից յուրաքանչյուրն, իհարկե հասկանում
ե՝ 20—30 վոլթ հացահատիկ։ Նույն բանը անդի յե ունենում նաև
ձեռքով կատարվող ցանքի ժամանակ։ Ինչո՞ւ յե այդպիսի բան տե-
ղի ունենում։ Վորովհետև կոլտնտեսութեան ղեկավարներն ու
չարքային կոլտնտեսականները չունեն անհրաժեշտ զգաստու-
թյուն։ Մենք պետք է անոչ ուր պայքար մղենք այդպիսի գողերի
դեմ, վորովհետև նրանք կործանում են կոլտնտեսային տնտեսու-
թյունը, վնաս են հասցնում բոլոր կոլտնտեսականներին, բանվոր-
ներին և խորհրդային իշխանութեանը։

Մենք ուշադրութեամբ պետք է դառնանք տեխնիկական կուլտու-
րաների վրա՝ և՛ ցանքի, և՛ հատկապես քաղհանի ժամանակ։ Մեզ
մոտ, ընկերներ, համախառնների կատարումը հաշվի յե առնվում
ոսպորտներում և թերթերում՝ ըստ կատարված ցանքի տարածու-
թյան։ Շատերն ուշադրութեամբ չեն դարձնում քաղհանի վրա։ Իսկ
վերցրե՞ք որինակ՝ ճակնդեղի քաղհանը։ Վորքա՞ն աշխատանք կա
այստեղ, ինչպիսի՞ մեծ ջանակութեամբ աշխատանք պահանջող
կուլտուրա յե ճակնդեղը։ Մեկ հեկտար ճակնդեղի վրա պետք է
աշխատել 40 օրից ալեկի, պետք է ութ անգամ մշակել—փխրացնել
ձեռքի պլանետով, հետո նորից փխրացնել, ապա ստուգել, ապա
նորից խորը փխրացնել, ապա նորից փխրացնել և քաղհանել։ Իսկ
ինչո՞ւ մեզ մոտ վորոչ անգերում այնպես է լինում, վոր ճակն-
դեղը ցանում են սլանից ալեկի, բայց հավաքում են պլանից բա-
վականաչափ պակաս։ Վորովհետև ճակնդեղը չեն քաղհանում։ Իսկ
ով անեւել է, թե ինչպես են աշխատում ճակնդեղի վրա, նա հա-
կանում է, վոր յեթե չքաղհանես, ճակնդեղ չես ստանա, կտա-
նաս միայն մեկ տասերորդ մասն այն բերքի, վորը կարող եյիր
ստանալ։

Յես այստեղ, ընկերներ, մանրամասն կանգ չեմ առնի դուրա-
տնտեսական աշխատանքի մյուս բոլոր բնագավառների վրա։
Վերցնե՞ք որինակ՝ խոտհոնձը։ Ներկայումս վորոչ կոլտնտեսու-
թյուններում զանգատվում են, լին՝ տեսնո՞ւմ եք, խոտ չունենք։
Կոտ մենք ունենք՝ ինչքան ցանկանում եք. սակայն նրա զգալի
մասը չի հնձվում։ Ել չեմ խոսում Մոսկվայի և այլ մարզերի ան-
տառային խոտհարքների մասին։ Ամեն ինչ կախված է կոլտնտե-

սութեան աշխատանքի վորակից։ Վաս կոլտնտեսութեանը թեև
ունի լավ, հյութալի խոտհարքներ, բայց տեսնում եք՝ այդ կոլ-
տնտեսութեանը խոտ չունի։ Ինչո՞ւ, վորովհետև ժամանակին չեն
հնձել, ժամանակին չեն հավաքել։ Ըստ յերեւելթին սպասում
են, վոր մենք այստեղ, Մոսկվայում՝ կարմիր Հրապարակում
կամ Արբաթում՝ խոտ հնձենք և ուղարկենք այդ կոլտնտեսու-
թյուններին (ծիժաղ)։ Լավ կոլտնտեսութեանը խոտի պաշար ու-
նի՝ վորքան ցանկանաք. նա նույնիսկ կարող է փոխարինարար
խոտ տալ այն կոլտնտեսութեաններին, վորոնք խոտ չունեն, վո-
րոնց անասունները հյուծվում են կերի պակասութեան հետևե-
քով։ Մի շարք տեղերում մենք ստիպված ենք այդպես վարվել,
վորպեսզի անասունները չկոտորվեն։ Բայց, իհարկե, պայմանով,
վոր այդ կոլտնտեսութեանները պարտավորութեամբ վերցնեն նոր
խոտհնձից հետո անմիջապես վերադարձել փոխարինարար վերց-
ված խոտը։

Ցանքի հետևից դալիս է հացահատիկի բերքահավաքի կաղ-
մակերպման աշխատանքը։ Այդ, ընկերներ, խոշորագույն գործ է։
Բերքահավաքի ժամանակ վոչ մի օր չպետք է կորցնել։ Այդ ժա-
մանակվա մեկ օրը՝ ինչպես ասում են՝ մեկ տարի կկերակրի։
Ուշ կհավաքես բերքը՝ հացահատիկը կթափվի։ Բերքը ժամանա-
կին հավաքելով և պայքարելով կորուստների դեմ, կպահպանենք
մեր բերքի չափազանց խոշոր մասը։

Այնուհետև՝ չեմսված բերքի պահպանման մասին։ Անցյալ
տարի մի շարք կոլտնտեսութեաններում ու խորհրդատեսութեան-
ներում մեծ քանակութեամբ չհնձված հացահատիկ է հափշտակ-
վել։ Մենք չենք ուզում ասել, վոր այդ վերաբերում է կոլտնտե-
սականների մեծամասնութեանը, սակայն դեռ կան մարդիկ, վո-
րոնք ասում են հին հողերանութեամբ, վորոնց կուլակը դրդում
է հափշտակել կոլտնտեսութեան բարիքը։ Յես ինքս առիթ եմ ու-
նեցել տեսնել մի կոլտնտեսութեան, ուր վարչութեան յոթ անդամ-
ներից հինգը նախկին սպիտակ կադակային յենթասպաներ եյին։
Նրանք իրենք հափշտակում էին կոլտնտեսութեան հացահատիկը
և ուրիշներին էլ դրդում էին անել նույնը։

Առաջ մասնավոր սեփականութեանը սրբադան բան էր համար-
վում, իրը թե այն աստվածանից էր տրված։ Կուլակը միշտ ասու-

վաճառաչտի գերումն եր հանդես գալիս. «հաղա վո՞նց, յեղբայր-
ներ, իմ սեփականությունն աստվածանից է»: Այժմ այդ նույն
կուլակը, տերտերը և հակակոլտնտեսական մարդիկ՝ մեր թշնա-
միները՝ գողություն են կազմակերպում և չեն վախենում «աստ-
ծու առաջ մեղանշելուց»: Նրանք դժնում են, վոր հանրային սե-
փականությունը վոչ թե աստծու տվածն է, այլ սատանայի. իսկ
մենք պետք է ցույց տանք նրանց, վոր մենք ամեն տեսակ աստծուց
ու սատանայից ավելի լավ ենք կալում կոլտնտեսության թշնամի-
ներին, մեր հանրային սեփականությունը հափշտակողների դեմ
(ծափահարւթյուններ):

Բայց դրա համար պետք է բոլորս գործի կաշինք՝ հանուն
հանրային սեփականության պահպանման: Սակայն վոչ ամենու-
րեք դուք կհանդիպեք այդ բանին: Հեղափոխական զգաստություն
և սոցիալիստական սեփականության պահպանման համար պայքար
մղելը դեռ բացակայում է մեր աշխատողներից շատերի մոտ:

Կամ վերցրեք մի այնպիսի գործ, ինչպիսին կալսելու աշխա-
տանքի կազմակերպումն է: Կալսում են, իսկ հաճախ կալած հա-
ցահատիկը խայտառակ ձևով կեղտոտ է լինում, յերկրորդ տեսա-
կի և այսպես կոչված փուչ հացահատիկ է ստացվում հսկայական
քանակությամբ: Հարց ես տալիս, թե «ինչո՞ւ յե այդպես»: Պա-
տասխանում են՝ «սատանան դիտե, բերքը վատ է, այնպիսի հա-
ցահատիկ է դուրս յեկել»: Յեկե՛ք նայենք կաշսող մեքենան: Բա-
նից դուրս է գալիս, վոր մեքենավարը դիտմամբ փոխել է մաղը
և դժբախտ մեքենայի կտրող ատամների կեսից ավելին չկա: Ի-
հարկե, յուրաքանչյուր դուրապի հասկանում է, վոր, յեթե ա-
տամները պակաս են, ապա կալսելու ժամանակ հացահատիկի
զգալի մասը խոռնվում է տակների հետ: Հարցնում ես կոմբլիշի
քարտուղարին—նա արտաքուստ մարտական յերիտասարդ է,
Կուբանի գլխարկ է ծածկում՝ թեք դրած—թե ինչպե՞ս են դու-
ծերը:

«Լավ ենք աշխատում, բայց տեսեք, վոր բերքը վատ է»:
«Ո՞վ ասաց քեզ, վոր բերքը վատ է»: «Ահա ժողովուրդն է աս-
ում»:

Յերբ մենք հայտարարեցինք, վոր այդ կոլտնտեսության
վարչության մեջ նստած են հինգ սպիտակ-դվարդիական յենթա-

սպաներ, յիրբ մենք պարզեցինք, վոր կալսող մեքենայի ատամնե-
րի կեսից ավելին դիտավորյալ կերպով կոտրատված եր և մաղը
փոխված, յես այդ քարտուղարին ասում եմ՝ «ինչո՞ւ դու՝ կոմու-
նիստ, դեկավար, կոմունիստական բլիշի քարտուղար լինելով,
խորը կերպով չես ուսումնասիրել, թե ինչո՞ւ յե հացահատիկը
վատ կալվում: Ինչո՞ւ յես դու սպիտակ-դվարդիականներին
հնարավորություն տվել խաբելու կոլտնտեսականներին ու պետու-
թյանը: Վորովհետեւ դու դատաբեկաբոս ես, վորովհետեւ դու կազ-
մակերպիչ չես, վորովհետեւ դու չունես հեղափոխական դասա-
կարգային զգաստութուն, վորովհետեւ դու չունես բավականա-
չափ զգուշություն դատակարգային թշնամու հանդեպ»:

Այն, ինչի մասին մենք մինչև այժմ խոսում եյինք, դրանք
տեխնիկական կողմից նույն ամենահասարակ միջոցառումներն են,
վորոնք կային և մենատնտեսի մոտ: Սակայն կոլտնտեսություն-
ներում նրանք, իհարկե, ավելի շատ են: Դրանք հասարակ դյու-
րատնտեսական աշխատանքներ են, վորոնք տասնյակ և հարյու-
րավոր տարիներ լավ թե վատ կատարվել են և, վորոնք ներկա-
յումս՝ դյուրացվեցին կոլտնտեսությունների մեջ համախմբե-
լու սլաքմաններում՝ մենք կարող ենք անկասկած կատարել ավելի
լավ, ավելի մեծ ոգուտով, ավելի կանոնավոր ձևով, ուժերի
ավելի խոշոր ոգտադործումով: Կոլտնտեսություններում
ավելի խոշոր ոգտադործումով: Կոլտնտեսություններում
լանվորական ուժը կարելի յե այնպես դասավորել, վորպես-
դի կոլտնտեսությունն առավելագույն չափով շահ ստանա,
դի կոլտնտեսությունն առավելագույն չափով կատարվեն,
վորպեսդի աշխատանքները կանոնավոր ձևով կատարվեն,
վորպեսդի բերքատվությունն անսլաքման բարձրանա և յեկա-
մուտներն ավելանան: Խնդիրը միայն նրանումն է, վոր լա-
մուտներն ավելանան: Խնդիրը միայն նրանումն է, վոր լա-
վագույն ձևով կազմակերպվի գործը, վորպեսդի մեքենայի կոլ-
տնտեսություն սողոսկած կուլակի բարոտածն ու վնասարարու-
թյուններն ավելանան ամենահասարակ խնդիրները, վո-
թյունը, վճարվող կիրառվեն ամենահասարակ խնդիրները, վո-
րոնք յերբեմն մոռացության են տրվում: Իսկ այնուհետև սկսվում
է ավելի բարդ գործը, այն, ինչ առաջ մենատնտեսը չունի և
է ավելի բարդ գործը, այն, ինչ առաջ խնդիր է ներկայացնում
վորն իրենից անհամեմատ ավելի դժվար խնդիր է ներկայացնում:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲԱՐԴ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻՆ ՏԻՐԱԳԵՏԵԼՈՒ
ԼՆԴԻՐՆԵՐԸ

Մենք գյուղին տվել ենք ալելի քան 120 հաղար տրակտոր,
հսկայական քանակությամբ գյուղատնտեսական մեքենաներ։ Վոր
կողմն էլ նայում եք, ամենուրեք բարդ մեքենաներ են, կոմբայ-
ններ, կալտոլ մեքենաներ։ Հատկանալի յե, իհարկե, վոր աչն մար-
դու համար, վորը սովորել էր յեղան պոչը պտտացնել, մտրակը
վերցնել ձեռքը և քշել նրան, աչն մարդու համար, վորը սովորել
էր քարը դալ արորի հետևից, նրա համար դժվար է մեկ անգու-
մից տրակտորին սովորել։

Սակայն այդ Հի դպրիս ասելու, վոր պետք է ձեռքերը ծակել.
չդիտես, սո՞վորիք, և շուտ, այլապես կկոտրես տրակտորն, այլա-
պես կուլակը կոգտադործի քո թուլությունը՝ կոլտնտեսություն-
նր քայքայելու համար: Մեճեաններ չատ ենք տվել դյուղին. կան
կոլտնտեսություններ, վորոնք հիանալի ձևով տիրապետում են
այդ մեճեաններին, մենք թի՛վով չատ լա՛վ աշխատողներ առաջ են
գալի՛ն վորպես տրակտորիստներ, սակայն կան և կոլտնտեսու-
թյուններ, ուր չատ վատ են աշխատում: Միքանի կոլտնտեսու-
թյուններում կան վնասարարներ, վորոնք կոտրատում են մեճե-
անները: Խցկվել և, որինակ՝ կուլակը խորհանտեսության կամ
կոլտնտեսության մեջ, հաջողացրել է դառնալ տրակտորիստ:

Իսկ մեզ մոտ տրակտորիստները հարգանք են վայելում—հագել
և արտահագուստը, ներկել և յերեսը յուզով ու մրով, ձեռքերը
նավթոտել և և իրեն համարում և արդեն առաջավոր «պրոլետա-
րիատի» նման մի բան։ Վոչ մի հսկողություն չկա։ Իսկ ի՞նչ և
անում նա աշխատեալ։ Հասարակ բան։ Նա ջուրը ռազիատորի
մէջից բաց չի թողնում, խողովակները ստացակալում են ու պայ-
թում և տրակտորը շարքից դուրս և դալիս. կամ յուզը մէնադա-
մից և բաց թողնում, մասերը մեկ անգամից պողպանում ու միջա-
նում են—նորից տրակտորը շարքից դուրս և դալիս։

Տրակաւորը ջրով կառավարելը, այդ հասարակ բան չե. դա ձի չե, վոր ջրեա. ձիուն ել նույնիսկ լավ տերն առաջ կեղտոտ ջրով չեր ջրի, այլ մաքուր ջուր կգտներ և սիրով կջրեր ձիուն: Իսկ մեզ մոտ տրակաւորի մէջ յերբեմն ջուրն ուղղակի ճահճից են լցնում: Տրակաւորն այդ չի սիրում, տրակաւորը բարդ մեքենա

յի, «գերատիկից» մեղեկնա յի—հենց լիւր կեղատու ջուր են լցնում
 Դրա մէջ, անմիջապէս «խորկապուխտուն» և առաջանում, Դրա
 մասերն սկսում են խիտ տաքանալ և կտրատուիլ:

Մեզ մօտ վնասարարներ են յեղել մեր կենտրոնական մարմինը՝
 չեղում, վերսկզբ սլահնատի մասերն ուղարկել են վոչ ախտեղ, ուր
 հարկն է։ Այստեղ ելիկտորոգարծարանի բանվորները խոսում եյին
 մազնետոյի մասին։ Մազնետոն արակտորի համար նույնն է, ինչ
 վոր սիրտը մարդու համար։ Յնվ ահա՝ մազնետոն ուղարկել են
 վոչ ախտեղ, ուր նրա կարիքը կա։ Տրակտորին հարկաւոր է մեկ
 մաս, սակայն ուղարկում են նրան միանգամայն ուրիշը։ Աստուծ
 են դործը, խանդարում են մեր աշխատանքը։

Սակայն սրա մեծ մասը մեր կադրերի թափափումով յան ու
անխորժանության արդյունքն է: Կարճ ժամանակամիջոցում մենք
կառույցեցինք հազար հինգ հարյուրից ավելի վերանորոգման ար-
հեստանոցներ, վորոնք վատ չեն կահավորված: Ղաղախաներով:
Այդ խոշոր նվաճում է, սակայն այդ արհեստանոցների մեծ մա-
սում վերանորոգումը վատ է կատարվում: Գնում ենք ՄՏ կայանի
մեծ վերանորոգման արհեստանոցը, այնտեղ մեծ ջանակությամբ
կոտրատված մատենադասեր կան: Հարցնում եք, թե ինչո՞ւ յեն
կոտրատված մատենադասեր կան: Վարդար զառախախում է, թե մադենատն
երանը կոտրատվել: Վարդարը պատասխանում է, թե մադենատն
տանց վերանորոգման կարող է աշխատել 5—10 տարե, իսկ այս
ՄՏ կայանում, առանց վերանորոգման աշխատում է ընդամենը
մի քանի ամիս: Ինչո՞ւ: Վորովհետեւ յերբ տրակտորը վորեւ
պատճառով կանդ է առնում, տրակտորիստը չդիտն ինչ անի և
պատճառով կանդ է առնում, տրակտորիստը չդիտն ինչ անի և
անմիջապես սկսում է մադենատն քշվորել: Իսկ մադենատն չա-
վաղանց զգալուն բան է: Նրա մեջ էա մի հիշող տնայրուհան մեխ,
վաղանց զգալուն բան է: Նրա մեջ էա մի հիշող տնայրուհան մեխ,
մադենատն բաց անելիս հանկարծ նա ընկնում է, յերբ այդ մեխը
չի լինում, տրակտորիստը նրա փոխարեն սովորական մեխ է
դնում, դնում է և փչացնում, տրակտորը շարժից դուրս է գալիս:
Դնում, դնում է և փչացնում, տրակտորը շարժից դուրս է գալիս:

[illegible]

դալի փչացել են: Ինչո՞ւ է այդպիսի դրություն ստեղծվել: Բա-
նից գուրս է դալիս, վոր մեկ ամսվա ընթացքում մի տրակտորի
վրա աշխատել են 8 տրակտորիստ: մեկ տրակտորիստը մի ամս-
վա ընթացքում աշխատել է հինգ տրակտորի վրա: Ահա և դի-
մադրվություն, ահա և տրակտորը փչացել է: Պետք է տրակտո-
րիստներին ամրացնել տրակտորին և բարելավել տրակտորներին
խնամքը:

Տրակտորներին վերանորոգման և պահեստի մասերի մատակա-
րարման գործը պետք է ավելի լավ կազմակերպել: Շատերը դա՛ն-
դատվում են, թե պահեստի մասեր չկան. և իսկապես պահեստը
մասեր չեն բավականացնում: Դուք գիտե՞ք ԿԿ-ի վորոշումը
տրակտորների մասին: Սրբյունաբերությունն այժմ լարում է իր
բոլոր ուժերը, վորպեսզի ավելի շատ տրակտորի պահեստի մասեր
տա: Սակայն յես պետք է ասեմ, վոր հարկավոր է ավելի լավ
խնամել տրակտորները, հին պահեստի մասերը վոչ թե այս ու-
այն կողմ չպրտել, այլ վերանորոգել, իսկ նոր մասերն ավելի լավ
ոգտադործել:

Խնամքն ու վերանորոգումը լավադույն ձևով կազմակերպե-
լու խնդիրը չի վերաբերում միայն տրակտորներին, այլև բոլոր
գյուղատնտեսական մեքենաներին:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ, ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱ- ԿԵՐՊՄԱՆ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄՐՅՄԱՆ ՀԱՐՑՆԵՐԸ

Աշխատանքի կազմակերպման ու աշխատանքային կարգապա-
հության հարցը վճռական հարց է: Յեթե մեզ մոտ աշխատանքի
կազմակերպվածությունը վատ լինի, գործալիքներ լինեն, ծույ-
րեր լինեն, մենք շատ բան կկորցնենք կոլտնտեսություններում և
աշխատանքն ել առաջ չենք կարողանա տանել: Ահա թե ինչո՞ւ
յեն կուտակչությունն ու կառավարությունը ներկայումս կոչ ա-
նում կոլտնտեսություններին՝ պայքարել գործալիքների, լուրջերի
ու դողերի դեմ, պայքարել նրանց դեմ, ովքեր անբարեխիղճ են աշ-
խատում, խախտում են կոլտնտեսական կարգապահությունը:

Ի՞նչ է նշանակում իսկապես կազմակերպել կոլտնտեսական
աշխատանքը: Այդ այնպիսի հասարակ բան չէ: Այստեղ նախ և
առաջ զբվում է մշտական բրիգադի հարցը: Պետք է բրիգադը

գարձել այնպիսին, վոր բրիգադում լինի կոլտնտեսական յեր-
կաթյա կարգապահություն: Պետք է աշխատանքն այնպես կազմա-
կերպել, վոր բրիգադն ունենա իր մշտական հողամասը, իր մշտա-
կան քաջող ուժը, իրեն ամբողջաբար գյուղատնտեսական գործիք-
նեքը, վորպեսզի նա պատասխանատու լինի բերքատվու-
թյան և ստանա աշխորհրով՝ համաձայն իր հողամասի բերքատվու-
թյան և իր կատարած աշխատանքի վորակի: Բրիգադները մի-
մյանց հետ պետք է մրցեն վոչ թե կատարված ցանքերի քանա-
կությամբ, այլ այն բանով, թե վորքան բերք են ստացել, վորքան-
նով են ավելացրել անասունների թիվը: Մենք չպետք է մարդկանց
դիմադուրի դարձնենք նաև բրիգադի ներսում, այլ պետք է բրի-
գադի ներսում դարձացնենք սոցիալիստական մրցումը բրիգադի
անդամների միջև:

Մեզեղինսկի չըջանի ընկ. Ստալինի անվան կոլտնտեսության
բրիգադի ընկ. Ժողովին հաշվի առավ այն, վոր կոլտնտեսա-
կաններն առաջ իրենց առանձին տնտեսություն մեջ ստիպել են
ամեն ուր տեսնել իրենց աշխատանքի սկիզբը և վերջը: Իսկ այժմ
հարյուրավոր ու հազարավոր հեկտար կոլտնտեսական հողը
«ճնշում է» կոլտնտեսականի վրա: Նա կոնկրետ պատասխա-
նատվություն չի դրում իրեն հանձնված աշխատանքի համար:
Ընկ. Ժողովին բաժանել է իր բրիգադն առանձին ողակների, քա-
նի վոր, յերբ վարի կամ ցանքի ժամանակ ամբողջ բրիգադով
եյին աշխատում, մեկի դուրսանը կամ շարժացանը կանդ առնե-
լու դեպքում կանդ եյին առնում նաև մյուս բոլորի աշխատանք-
ները և առաջ եյին դալիս խոշոր պարապուրդներ: Նա վոչ աշ-
խատանքը կազմակերպել է բրիգադի յուրաքանչյուր անդամին
աշխատանքի կոնկրետ կտորներ հասկացնելու հիման վրա: Նա
ամեն ուր՝ որվա վերջին ստուգում եր յուրաքանչյուրի աշխատան-
քի արդյունքը: Այդ ճանապարհով նա լավ արդյունքներ է ձեռք
բերել: Նրա բրիգադն առաջավոր բրիգադը դարձավ կոլտնտեսու-
թյան մեջ:

Մենք շատ կոլտնտեսություններ ունենք, վորտեղ աշխատանքն
ու բրիգադները լավ են կազմակերպված, սակայն շատ կոլտնտե-
սություններում ել աշխատանքը դեռևս վատ է կազմակերպված,
աշխատանքային ուր չի բեռնավորված: Յերբ Բիկրայնայի Զմի-

առտորները: Ազիտացիա կատարել—այդ նշանակում է մերկացնել թշնամուն, չըջել մարդկանց ուղեղները և դարգացնել այն ճիշտ ուղղութիւնը: Մենք պետք է բայլելիկյան ազիտացիան չաղկապենք հասարակութեան կարող ու կողմակերպութեամբ ներդրողութեան հետ՝ նրանց նկատմամբ, ովքեր վիժեցնում են ընդհանուր գործը, ովքեր խանգարում են մեղ կոլտնտեսութունների ամրացման գործում և վորոնց պատճառով տուժում են լավ հարվածային կոլտնտեսականները: Յեթն լսողների ու պոկոզների վրա չեն ազդում բացառութեամբ ու նախագգուշացումները, ապա կռտնտեսականները նրանց պետք է դուրս վնդնել իրենց շարքերից: Եւոր հարց է նաև աշխուրի վարձատրման հարցը: Ի՞նչպես շահագորդուել կոլտնտեսականներին: Մենք նրան շահագորդուում ենք աշխատելու՝ վոչ միայն ազիտացիայով և բացատրական աշխատանքով, այլև նյութական տեսակետից: Մարդ ձգտում է բաւելել իր կյանքը, նա ցանկանում է ալելի շատ ստանալ, ալելի լավ հագնել:

Մեր ալցելած շատ կոլտնտեսութուններում մենք հայտնաբերել ենք վոչ ճիշտ հարաբերութուններ՝ դաշտավարութեան և ուսանող աշխատանքների վարձատրման խնդրում: Մտորներում և ճաշարաններում աշխատողները, պահակները՝ ալելի հեշտ աշխատանք կատարելով՝ ստանում են 250—300 աշխուր, իսկ հիմնական, ալելի պատասխանատու աշխատանք կատարողները՝ դաշտում աշխատողներն ստանում են 150, իսկ յերբմն նույնիսկ 100 աշխուր: Դրա հետևանքն այն է լինում, վոր շատերը չեն ցանկանում զնալ դաշտ՝ բրիդադում աշխատել, այլ ձգտում են ստաւարի ու աշխատանք կատարել: Այդ բանը պետք է արմատապես վոխել: Մենք ձեռնարկութուններում ստանձնացնում ենք զլխավոր պրոֆեսիոնները և նրանց ալելի լավ ենք վարձատրում: Նույնը պետք է անել նաև կոլտնտեսութուններում: Նրանք՝ ումնից կալված է բերքատուլութունը, պետք է ապահովվեն առաջին հերթին և ալելի լավ, քան ուսանող աշխատանք կատարողները:

Վոր աշխատանքի ճիշտ կողմակերպութեամբ շատ բան է կալված, այդ ցույց է տալիս յերկու կոլտնտեսութունների՝ լավ—«Սոցիալիզմի ջա» և վատ—«Սոցիալիզմի ուղի» կոլտնտեսութունների աշխատանքների համեմատութունը: Այդ յերկու կոլտնտես-

սություններն ել դառնում են կենտրոնական Սեահողային մարդիկ Ռաններուրդի չըջանում: Լավ կոլտնտեսութեան մեջ հողամասերին ամրացված են մշտական բրիդադներ: Ձեռքով կատարվող ցանքի 3 հեկտար նորմայի դիմաց, նրանք կատարել են չորս և կես հեկտար ցանք: Ձիու կալուղ մեքենայով աշխատելիս նրանք 70 հեկտար ցանք: Զիու կալուղ մեքենայով աշխատել են 100 ցենտներ: Իսկ վատ ցենտներ նորմայի դիմաց կալսել են 100 ցենտներ: Իսկ վատ կոլտնտեսութեան մեջ բրիդադի ներսում հոսունութուն ու դիմադրկութուն է տիրում: Ձեռքով կատարվող ցանքի յերկու և կես հեկտար նորմայի դիմաց ցանք են միայն 1—1 և կես հեկտար: Կալսելով աշխատելիս 120 ցենտներ նորմայի դիմաց կալսել են ընդամենը 60—70 ցենտներ: Լավ կոլտնտեսութունը 5 անգամ ալելի բերք է հալաքել, քան վատ կոլտնտեսութունը: Լավ կոլտնտեսութեան մեջ աշխուրի արծեքը չորս անգամ մեծ է, քան վատ տնտեսութեան մեջ աշխուրի արծեքը: Լավ կոլտնտեսութունը մեկ հեկտարից կոլտնտեսութունում: Լավ կոլտնտեսութունը հացահատիկ, իսկ վատ պետութեանը հանձնել է չորս ցենտներ հացահատիկ: Աշխատանքի վատ կոլտնտեսութունը՝ միայն մեկ ցենտներ: Աշխատանքի վատ կողմակերպման և աշխատանքի ցածր արտադրողականութեան հետևանքով, վատ կոլտնտեսութեան կոլտնտեսականները պետութեանը 4 անգամ պակաս հացահատիկ են հանձնել և իրենց 4 անգամ ալելի պակաս քանակութեամբ հացահատիկ է մնացել՝ քան լավ ալելի պակաս քանակութեամբ հացահատիկ է մնացել: Բան լավ կոլտնտեսութունում, վորը դառնում է նրա հետ միասին միայն դամայն նույն բնական պայմաններում: Վող խնդրը աշխատանքի ճիշտ կողմակերպման, կոլտնտեսականների ղեկավարման և իրենց՝ կոլտնտեսականների աշխատանքի մեջ է՝ նայած թե նրանք ի՞նչպես են պայքարում նրանց դեմ, ովքեր վաղցնում են կոլտնտեսական գործը և նստած են հարվածային կոլտնտեսականի վրին:

ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ ՅԵՎ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ ԿՈՆՏԵՆՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄԸ

Յես արդեն առաջի, վոր հալվածման և պրաւովորման աշխատանքները կոլտնտեսութունների մեծ մասում դեռևս վատ են զբրւված: Կոլտնտեսական հալվելութունը խառնված ու յերեսի վրա յե թողնված: Շատ դյուղացիներ այսպես են մտածում, թե հալվածումն ու հալվապահական մատյանները՝ այդ ղլտնականների

դործն և, այդ մեզ չի վերաբերում: Վո՛չ, բնիկներ: Կոլտնտեսա-
կան հաշվառումն ու հաշվետվութիւնը խիստ շոշափում են բոլոր
կոլտնտեսականները կենսական շահերը: Ձե՛ր վոր ալստնդ խոօքը
վերաբերում է յեկամուղը կոլտնտեսականներին մէշն բաշխելուն,
այն մասին, թե ո՛ր և՛ դնում կատարվող ծախքերը, դրանց մո՞ր
մասն է ծախսվում կապիտալ շինարարութեան վրա, վո՞ր մասը
վարչական անձնակազմի պահպանման վրա:

Մենաանտեսն իր վողջ հաշիվն իր մտքի մեջ էր պահում. — «կցանեմ յերեք հեկտար հացահատիկ, բերքը կվաճառեմ, այսքան փող կստանամ, մեկ գուլթան կդնեմ, կվերանորոգեմ գոմի կտուրը, կնոջս համար շալ կդնեմ, յերեխաներիս համար կոչիկներ»։ Կոլտնտեսություն մեջ հաշիվներն ու սլաններն ավելի բարդ և ու ամեն ինչ մոլորում պահել հնարավոր չէ. պետք է թղթի վրա հաշվել և նախապես սլան կազմել, թե փողերն ինչի՞ վրա ծախսել։ Թե չէ, մի քանի կոլտնտեսություններում հատկապես տարվում են կապիտալ շխտարություններ։ Թերթերում կարելի է, վոր մեր յերկրում ամենուրեք խոշոր կառուցումներ են կատարվում — Մագնիտոգորսկ, Կուզնեցկատոյ, յեկեք մեկ մոտ էլ այնպիսի անասուններ էլ գոմ կառուցեք, այնպիսի «կնվարտոյ» ստեղծեք, վոր նրանց քեֆը դա (ծիծաղ)։ Կառուցել հարկավոր է, պետք է կատարել այն, ինչ դիտական լեղվում կոչվում է «լայնացրած վերաբնակչություն», այսինքն՝ յեթե կոլտնտեսությունն իր աշխատածն ամբողջապես ուտի, ապա, իհարկե, մի քանի տարվա ընթացքում նա իր ամբողջ ունեցածը կհեցած կլինի։ Հարկավոր է ընդարձակել անտեսությունը, վերականգնել մեքենաները, դուղերծիճները, գոմերը, սփանդակ շենքերը և այլն։ Կառուցել, իհարկե, հարկավոր է, սակայն այդ ամենը պետք է խելջով անել, ըստ սլանի, նախահաշվի, ըստ հնարավորության։ Իսկ վոր գլխավորն է, անել ահպես, վոր կոլտնտեսականը՝ և հատկապես հարվածայինը՝ զգա, վոր նա այդ անտեսության տերն է, վոր նրան հրավիրում, հարցնում են, վոր նրա հետ խորհուրդ են անում, նրան դեկուցում են։ Հենց այս էլ կոչվում է հաշվառում, հսկողություն և սլան։

Կոլանտեսական յեկամաի կնար վերցնում են շինարարության
համար, իսկ աշխուրհի դրա բաշխելու համար համարյա Բն վո-
շինչ չի մնում: Տարվում են շինարարությամբ, իսկ ինվենտարի

վերանորոգման, գոյութիւն ունեցող մարազների կտուրի վերանոր-
ոգման համար այլևս վշինչ չի մնում: Պետք է նախորդ քննու-
թյան առնել, թե ի՞նչ է յե՞րբ ե հարկաւոր կառուցել: Մի՞թե չկան
տառնյակ տնտեսատերեր, վորոնք կասեն, վոր իրենց կարծիքով
կոլտնտեսութեան համար ավելի շահավետ է նշխած մեկ շինարա-
ւութեան վոխարեն կառուցել-մեկ ուրիշը, կամ այս կամ այն շի-
ւութեան վոխարեն հետաճել: Մեկ խնդր լավ է՝ տառն
նարարութիւնը մեկ տարով հետաճել: Մեկ խնդր լավ է՝ տառն
առավել էս: Դրանումն է հենց կոլտնտեսութեան ուժը, խել այդ
չափերը միեւնի այժմ չեն հասկանում:

Հատերը միմեջ աշխատել են հասկանալով :
Գնում եք, որինսկ, կոտնտեսութուն և տեսնում եք վարչու-
թյան մեջ մեծ թվով մարդիկ են նստած : Հարցնում եք նրանց, թե
դուք ո՞վ եք : Մեկին ասում ե՛՛ն՝ Նախագահն եմ, մյուսը՝ տեղակալ,
յեքորորդը՝ քարտուղար, չորրորդը՝ հաշվապահ, հինգերորդը՝
հաշվապահի ողնակալ, վեցերորդը՝ դանձապահ, յոթերորդը՝ նոր-
մատավորող, ութերորդը՝ հաշվետու և այլն : Կոտնտեսութունն
ունի յեփու հարյուր տնտեսութուն, իսկ վարչական աշխատան-
քով զբաղված են 15—20 մարդ :

բով վարչական իշխանությունը կրճատվեց և նախկին
պետական կառավարման միջոցները համապատասխան
փոփոխվեցին։ Այսպես, Կոնստանդուպոլսի պատերազմի
հետևանքով, որի արդյունքում Թուրքիայի տարածքը
համապատասխանեցվեց Եվրոպայի երկրագործության
հետ, Կոնստանդուպոլսի պետական կառավարման
միջոցները փոփոխվեցին։ Այսպես, Կոնստանդուպոլսի
պետական կառավարման միջոցները փոփոխվեցին։
Այսպես, Կոնստանդուպոլսի պետական կառավարման
միջոցները փոփոխվեցին։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ ԵՅՎ
ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՌԵՎՏՈՒՐԸ

Դուք բոլորդ դիտե՛ք ընկ. Ստալինի ճառը՝ դժուր չ'աշխատանք-
ներ ժաման: Այդ ճառում նա բայելեկյան ուղղամտությամբ և
լենինյան չղճահայեցողությամբ բաց արեց մեր աշխատանքի թե-
բույժյունները՝ մասնավորապես այս տարվա հացամթերումների
ասպարեզում: Մեր կոմունիստները, և՛ դժուրական, և՛ մասամբ
վոչ դժուրական՝ ու ակտիվիստ կոլտնտեսականները, վատ են մե-
կացրել կուլակային աղիտացիան, իսկ կուլակները, դասակարգա-
յին թշնամիներն ողտաղործել են վորոչ անդիտակից կոլտնտեսա-
կանների թույլ կողմը, հրահրելով հացահատիկը պետական կա-
յուն զներով պետությունը հանձնելու փոխարեն, այն ավելի բարձր
զնով վաճառել կոլտնտեսական լուկայում: Բացի այդ, հակակոլ-
տնտեսական տարրերը չոսյել-փչացրել են հացահատիկը: Դրա
համար էլ այս տարի մենք զժվարություններ ունեցանք հացամթե-
րումների ասպարեզում:

Դուք, վորպես հարվածային կոլտնտեսականներ, սարգ հա-
կանում եք, վոր հացահատիկն առաջին հերթին պետությամբ հանձ-
նելը, այդ յուրաքանչյուր աշխատավոր գյուղացու հիմնական խն-
դիրն է: Հացը մեզ անհրաժեշտ է կարմիր բանակին ու բանվոր դա-
սակարգին կերակրելու համար: Խորհրդային իշխանությունը
սաշտպանում է մեր յերկիրը ռաբրերկրյա կալիտալիստներից և
աշխատավորության ներքին թշնամիներից: Մենք պետք է ամրաց-
նենք Խորհրդային իշխանության հզորությունը: Իսկ նրա հզորու-
թյունը միայն որենքների մեջ չէ, այլև այն բանում, վոր յերկրի
վոչլ տնտեսությունը ղեկավարվում է մեկ կենտրոնից, միասե-
կան պլանով, վոր վոչլ աշխատավորությունը՝ և՛ բանվորները, և՛
դժուրացիներն անձնագորհ կերպով պաշտպանում են Խորհրդա-
յին իշխանությունը՝ շահադործողների դեմ նրա մղած պայքա-
րում:

Պետությունն ունի իր սղանը, թե վորտեղ և ինչ պետք է կա-
ռուցվի: Կառուցման համար հարկավոր են մեքենաներ, սարքավո-
րում. այդ ամենը մեկ առ մեկ հալվի յե առնված: Իսկ յեթե վի-
ժեցնում են մթերումները, այդ նշանակում է, վոր վիժեցնում
են սղանը, վիժեցնում պետական մեծ գործերի հաջողությունը:

Վորոչ կոլտնտեսականների կուլակը դրդում էր այն բանին,
վորպեսզի նա ընչ ցանի — միայն իր համար: Իրեն թող բավակա-
նացնի և ուրիշ վոչինչ. պետությունը բան կհասնի թե վոչ—դա
կարևոր չէ: Այնտեղ, ուր ընկան կուլակային այդ աղիտացիայի
աղբեցություն տակ, իրենք իրենց խաբեցին միայն:

Այս տարվա հացամթերումների ընթացքում մենք ցույց տվինք,
վոր այն հացահատիկը, վոր պետությունն ըստ սղանի նախատե-
սում է մթերել—նա կմթերի: Սակայն այս տարվա հացամթերում-
ների մեջ այն թերությունը կար, վոր առաջավոր կոլտնտեսական-
ները հանդիպական սրտավորությունների կարգով ծածկում էյին
վատ կոլտնտեսությունների կողմից պետությանը հանձնվող հա-
ցահատիկի պակասը:

Պետությամբ պարտադիր կերպով հացահատիկ հանձնելու մոր
որենքը լիակատար պարգաբյուն է մտցնում կոլտնտեսականների
ու մեմատնտեսների կողմից պետությամբ հանդեպ իրենց պարտա-
վորությունները կատարելու հարցում: Նա հնարավորություն է
տալիս կոլտնտեսություններին, նախապես հալել, թե կոլտնտե-
սությունը վորքան հացահատիկ պետք է հանձնի պետությանը և
վորքան կմնա կոլտնտեսության ու կոլտնտեսականների լիակատար
տնորինության տակ:

Նոր որենքը հեշտացնում է սղանային տնտեսություն վարելու
գործը վոչ միայն պետության համար, այլև յուրաքանչյուր առան-
ձին կոլտնտեսականի համար: Նա զգալի կերպով բարելավում է
լավ աշխատող կոլտնտեսությունների դրությունը: Ծառ կցանեն,
ավելի շատ բերք կտանան—ավելի շատ հացահատիկ կմնա և՛ ի-
րենց կարիքների համար, և՛ կոլտնտեսական առևտրի համար:

Այդ որենքը նաև ուժեղ նախադրույացում է այն կոլտնտեսու-
թյունների համար, վորոնք անցյալ տարիներում արհամարհանքով
էյին վերաբերվում պետական սարտավորությունների կատարմա-
նը:

Խորհրդային իշխանությունը կոլտնտեսական առևտուրը ծա-
վալում է նրա համար, վորպեսզի բարելավի կոլտնտեսականների
ու բանվորների դրությունը: Կոլտնտեսական առևտուրն ավելաց-
րեց աղբանքների չղճանառությունը քաղաքի և գյուղի միջև: Նա
կոլտնտեսականներին տվեց յեկամտի լրացուցիչ ազդյուն, ամ-
րացրեց նրանց տնտեսական դրությունը: Նա նոր խթան հանդիսա-

ցալ կոլտնտեսականների համար կոլտնտեսութուններում ցանքի, բերքատուլութունը բարձրացնելու և բերքահատիւի աշխատանքները բարելաւելու գործում: Բայց մենք չպետք է աչքներս փակենք կոլտնտեսական առևտրի բացասական կողմերի առաջ: Այդ բացասական կողմերը նբանումն են կայանում, վոր վորոչ տեղերում այդ առևտրի մեջ խցկվում ու աշխուժանում են սպեկուլյանտները, միջնորդները և մասնավոր առևտրականները: Կոլտնտեսութունների մի մասն՝ ինչպէս յես արշեն ասացի՝ փորձում են սահման ված միջեղները չհանձնել պետութեանը: Մենք պետք է բոլոր կոլտնտեսականների մեջ՝ առանց բացառութեան՝ դաստիարակենք այն պարզ հիտակցութեամբ, վոր պետական պարտավորութեաների կատարումը խորհրդային պետութեանն իրոք միլիոված յուրաքանչյուր կոլտնտեսութեան և կոլտնտեսականի առաջնագոյն գործն է: Հատկապէս մենք պետք է վճռական պայքար մղենք սպեկուլյանտների և միջնորդների դէմ:

Կոլտնտեսական ամուսուրն ոգնում է կոլտնտեսականին՝ դար-
դացներու իր լրացուցիչ, տնամերձ տնտեսությունը: Աշխատանքը
ճիշտ կադմակերպելու դեպքում տնամերձ տնտեսությունը վոչ մի-
այն չի խանդարի կոլտնտեսական աշխատանքին, այլ ընդհակա-
ռակը կլրացնի ու կամրապնդի այն: Հյուսիսային Կովկասի Կա-
մենսկի շրջանի Վնուշին հեծեալոգոթ—ի անվան կոլտնտեսությունը
վոչ միայն լավ կադմակերպեց իր աշխատանքները, հիանալի բերք
հավաքեց, կատարեց իր բոլոր պարտավորութունները պետու-
թյան հանդեպ, այլև ոգնեց իր կոլտնտեսականներին ուսման
տնտեսություններին, կոլտնտեսության ձեռքը տրամադրեց նրանց
բանջարանոցները վարելու համար, կայուն դներով կեր բաժանեց
նրանց խոզի գոճիններին և հորթերին համար, վոքը կոլտնտեսական-
ներն ստացել էին անասունները սահմանված նորմայից ավելի ան-
ձեցնելու հաշվին: Մեկ ուրիշ կոլտնտեսություն կայսեց հարևան
խորհանտեսության խոտը և ստացած խոտով ապահովեց ինչպես
կոլտնտեսության հանրայնացված անասուններին, այնպես և կոլ-
տնտեսականներին անհատական ոգտադործման տակ դառնիող անա-
սուններին:

Կարևորն այն է, վոր ոժանդակ տնտեսությունն իսկապես ու-
ժանդակ տնտեսություն լինի, իսկ հիմնականը լինի կոլեկտիվ տն-
տեսությունը և վոչ թե ընդհակառակը, մորպեսզի մոչ թե չալ-

վարը կոճակէն կարպի, այլ կոճակը չալմարին: Վերոչ կոմունիստ-
ներ սխալ կերպով կարծում են, վոր տնամերձ տնտեսությունը
վնաս կրերի կորստեստականմբին, կշեղի նրանց ճիշտ
ճանապարհից: Մենք այդպիսի բնկերներին ասում ենք, վոր
ճիշտ դեկալարաման և կորստեստակին տնտեսությունը ճիշտ վարե-
լու գեպքում կորստեստականը կորստեստական ճանապարհից չի
չեղվի:

Սարկայն մեծ մեղք ունեն նաև վերջը կորստանալանենք, վո-
րոնք իրենց ոժանդակ տնտեսությունը դարձնում են հիմնական,
իսկ կոլտնտեսությունն՝ ոժանդակ և թեթև են կոլտնտեսական աշ-
խատանքի վրա: Այդպիսի կոլտնտեսականները տեղ չպետք է ու-
նենան կոլտնտեսության մեջ: Այդ յերևույթի դեմ պետք է պայ-
քարել, դա նույնպես կուլակներին դուրձն է:

ԲԱՐԵԼԱՎԵՆԻ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ, ԿՈՆՏՆԵՆՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԴԱՐՁՆԵՆԻ ԲԱՅԼՇԵՎԻԿՑԱՆ

Դուք գիտե՞ք, ընկերներ, վեր կուլանա՞ր վորպես դասա-
կարգ մեր կողմից ջանջալաված և, սակայն, դեռ վերջնականապես
վորջնացված չէ։ Կուլակն այժմ այն չէ. նա գիտե, վոր ուղղակի
կերպով արգեն վոչինչ չի կարող անել։ Նա մոտենում և գաղտա-
կերպով, կամայուհի, իսկուսով և, հրուշակեամբ շոշարում
դոդի կեքպով, կամայուհի, իսկուսով և, հրուշակեամբ շոշարում
և՛ աշխատելով ճանկել այս կամ այն՝ դեռևս քչի գիտակից, դեռևս
անկայուն կուլանա՞նալենի թույլ կողմերը, վորպեսզի քայքայե-
կուլանա՞նալենի վնաս հասցնի կործանողային իշխա-
նություն շահերին, վորպեսզի ապահանի լավագույն հաղթածային
կուլանա՞նալենի, վորպեսզի իրենց վրով ուժեղն իրոք նվիրում
և կուլանա՞նալենի բարձրացնելու գործին։

Երևանի մարզում կուլտանտեսությունների դեմ:

[illegible]

սում ե կոլանտեսուլթյուններ թերուլթյուններ մասին, նա խնդիր
ե դնում լավացնել մեր քաղաքական կազմակերպությունների աշ-
խատանքը գլուղում, վորոնք ղեկավարում են մասսային, սկսած
բլիժներից, խորհուրդներից, կոոպերացիայից, կոմսոմոլից, վո-
րոնց խնդիրների և աննլիքների մասին այստեղ իլինի ընկ. Կոսա-
բեվի հատուկ զեկուցումը:

մարտիկներ և վոչ վատ տնտեսավարներ կան: Բայց կան նաև
գյուղական կոմունիստներ, վրոնք կուրորեն դնում են մեզ թշնա-
մի մարդկանց պոչից: Նրանք բոլորովին չեն պայքարում հացա-
մթեղումների և ցանքի սարքոտաժի դեմ, վոր կաղմակերպում և
կուլակուլթյունը: Դասակարգային թշնամին ճարպկորեն ոգտադոր-
ծում և այդ կուրոլթյունը և գյուրահավատուլթյունն ու կատա-
րում իր մութ գործերը, խաբում և պրոլետարական պետուլթյանը,
կողոպտում և կուրտնեսուլթյանն ու իրոհրդային իշխանուլթյանը:
Կողոպտում և կուրտնեսուլթյանն ու իրոհրդային իշխանուլթյանը:

նիսով ե: Յեթն կոմունիստներն ամփոփվել լին իրենց պատշաճի մեջ, պարբերաբար մեկուսանալին անկուսակցականներին, նրանք կկործանելին ամբողջ գործը: Յեթն կոմունիստներին հաջողվեց սոցիալիզմին համար մղված մարտերում պատել իրենց փառքով, իսկ կոմունիզմի թշնամիները ջարդված դուրս յեկան, ապա այդ, ի միջի այլոց, այն պատճառով, վոր կոմունիստները կարողացան դործին մասնակից անել անկուսակցականների լավագույն մարդկանց, կոմունիստները կարողացան ուժ առնել անկուսակցականների լայն թավերի մեջ, նրանք կարողացան շրջապատել իրենց կուսակցությունն անկուսակցական լայն ակտիվով: Այժմ անկուսակցականների մեջ կատարվող մեր աշխատանքի այդ թերությունները պետք է վերացվեն վճռականորեն և անդարձ կերպով»:

Կուսակցությունը ներկայումս ձեռնարկում է իր շարքերի պոմանը: Մենք թողնում ենք լավագույններին, դուրս ենք ջրում պատերին, անպետքներին, նրանց, վորոնք միայն կուսակցական տոմս ունեն գրպանում, իսկ կոմունիստական գիտակցություն գըլխում մի գրոշի ել չկա, չկա հեղափոխական կամք, չկա մարտունակություն, չկա պետության և կուսակցության առաջադրությունները կատարելու ցանկություն, չկա մասսաներին կաղմակերպելու ունակություն: Ի՞նչ արժեք ունի այդպիսի կոմունիստը: Ավելի լավ է նրան դուրս հանենք մեր հաշիվներից: Մեզ հարկավոր է կոմունիստ մարտիկ, վորը կարողանում է իր հետեից առնել մասսային, վորը կարողանում է կաղմակերպել անկուսակցական ակտիվին, վոր ավելի ու ավելի վեր քաշի մեր կոլտնտեսական սայլը:

Մենք պետք է արմատապես բարելավենք մեր գյուղխորհուրդների աշխատանքները: Վոմանք կարծում ելին, վոր համատարած կոլեկտիվացման պայմաններում գյուղխորհուրդներն առանձին նշանակութուն չունեն: Այդ արմատապես սխալ է: Խորհուրդներն այն մեծ ուժն են, վորը կուսակցության ղեկավարությամբ կարողացավ կաղմակերպել իշխանություն, վորը կաղմակերպեց մեծ Խորհրդային պետությունը: Մենք պետք է բարելավենք գյուղխորհուրդների աշխատանքը, կոլտնտեսությունների վարչությունների աշխատանքը, վորպեսզի հարվածայինների հետ միասին, մրցություն կաղմակերպողների հետ միասին կատարենք այն խոնդիրները, վոր դնում ենք մեր առաջ: Հարկավոր է, վորպեսզի

խորհուրդների և կոլտնտեսությունների գլուխ կանգնեն լավագույն մարդիկ, վորպեսզի այստեղ կոմունիստները կաղմակերպեն և իրենց հետեից տանեն մասսային: Այդ խոշորները շատ բարդ և դժվարին են: Ձի կարելի կարծել, վոր այն բոլորը, վորի մասին մենք խոսեցինք, սկսած պայտի մեխերից, ձիերի սմբակները մաքրելուց մինչև աղբը դաշտ փոխադրելը, տրակտորի խնամքը, հողաշինարարությունը, ցանքատիրությունը — հեշտ խոշոր է: Դժվար գործ է: Ընկ. Ստալինը հատկապես շեշտել է կոլտնտեսության տնտեսության բարդությունը և այն մեծ հոգսերը, վոր կոլտնտեսային շարժումը դրել է ինչպես ղեկավարների և կոմունիստների վրա, նույնպես և անկուսակցական շարքային կոլտնտեսականների վրա:

Ներկայումս գյուղատնտեսությունը կոլտնտեսային հիմունքների վրա բարձրացնելու գործը շատ բարդ գործ է, շատ դժվար գործ է: Խնդրի առանցքը ներկայումս գործը կաղմակերպելն է, կաղմակերպչներն են, վորոնք պետք է կարողանան դասավորել մարդկանց, բարձրացնել նրանց մարտական վոգին և գիտակցությունը, ինչպես հարկն է կաղմակերպել տնտեսավարական աշխատանքը կոլտնտեսություններում, ավելացնել յեկամուտները, կոլտնտեսությունները դարձնել բայլչեիկյան, այնպես, վոր նրանք ինչպես հարկն է կատարեն իրենց պարտավորությունը թե՛ կոլտնտեսականների և թե՛ խորհրդային պրոլետարական պետության հանդեպ:

Այս ամբողջ գործը բարձրացնելու համար կուսակցությունը վորոշել է ոգնել գյուղին նրանով, վոր կաղմակերպում է քաղաքական բաժիններ մեքենատրակտորային կայաններին և խորհատնտեսություններին կից: Մեքենատրակտորային կայանները չափազանց կարևոր և մեծ գործ են, սակայն ինչպես այդ կայաններում, նույնպես և գյուղատնտեսությունում որդաններում պետք է բարելավել աշխատանքը: Այս թյան այլ որդաններում պետք է բարելավել աշխատանքը: Խորհմատին համաժամարար մանրամասն կիսուի ընկ. Յակովլևի: Խորհատնտեսությունները հանդիսանում են գյուղատնտեսությունը նոր, տնտեսությունները հանդիսանում են գյուղատնտեսությունը նոր, սոցիալիստական յեղանակով վերակառուցելու առաջավոր տնտեսական լծակները: Սակայն նրանց մեջ թերությունները դեռ չափազանց շատ են: Կուսակցությունը քաղաքայիններին առաջադրանք է տալիս բարելավել գյուղի կոմունիստների և կոլտնտեսա-

կանները աշխատանքը, ստեղծել անկուսակցական ակտիվ, վոչ թե
այնպիսի անկուսակցական ակտիվ, վորը միայն հավաքվեր և շա-
ղակրատեր, այլ այնպիսի ակտիվ, վորն իրոք թափանցեր կոլտն-
տեսութեան բոլոր գործերի մեջ, ոգներ կազմակերպելու տնտեսու-
թյունը, ուղղեր թերութիւնները, բաց աներ կուլակների մեքենա-
յութիւնները և լինէր մեր կոմունիստական բլիշների խակական
հենարանը կոլտնտեսութիւնների ամբարնդման համար մղվող պայ-
քարում, կոլտնտեսութիւններում իրական և վոչ թե թղթե մեծա-
մասնութիւն ունենալու համար մղվող պայքարում:

Ձե⁶ վոր պատահում է մեզ մոտ, յերբ հավաքում են կոլտնտե-
սականներին, խոսում են ու ցրվում և հետք չի մնում: Մեզ հար-
կավոր է, վորպեսզի նրանք, ովքեր իրոք կոլտնտեսութեան կողմ-
նակից են, ի մի համախմբվեն կուսակցական բլիշները շուրջը,
քաղաքիցները շուրջը, և վորպեսզի կոմունիստներն անկուսակցա-
կան հարվածայինների հետ միասին ու նրանց հետ ձեռք-ձեռքի,
նվաճելով իրական մարտական մեծամասնութիւն կոլտնտեսու-
թիւններում, գործը վարեն ինչպէս վոր հարկն է, ինչպէս այդ
պահանջում է հանրային սոցիալիստական տնտեսութիւնը:

Կուսակցութեանը ներկայումս ոգնում է գլուխը նաև նրանով,
վոր ընտրում և քաղաքիցներն է ուղարկում ամենից կայուն և
վորակյալ կոմունիստներին. մոտակա ամիսներին մենք մոտ 15 հա-
զար ստուգված և լավագոյն կոմունիստների ուղարկում ենք մեր
մեքենատրակտորային կայանները և խորհանտեսութիւնները:
Մենք վոչ միայն տալիս ենք մեծ թիւով մարդիկ, այլ վոր ամենա-
գլխավորն է՝ զարգացած, կուլված, գրագետ մարդիկ, վորոնք
պետք է դրուղում իրագործեն ընկ. Ստալինի ճառում առաջադե-
րած ծրագիրը և խնդիրները:

Ամեն մի հարվածային կոլտնտեսական պետք է սերտ համա-
խմբվի քաղաքական բաժինների և կուսակցական կազմակերպու-
թիւնների շուրջը և ոգնի նրանց իրագործելու իրենց խնդիրները:

Ընկ. հարվածայիններ և հարվածայնահիներ, դուք պետք է
հաստատ ընթանաք բանվորների հետքերով, վորոնք հաջողու-
թյամբ աշխատում են գործարաններում: Պետք է ծավալել սոցիա-
լիստական մրցութիւնը և հարվածայնութիւնը կոլտնտեսութիւն-
ներում և իսկական բայլելիկյան պայքար ծավալել գարնանացանի
հաջող կատարման համար: Հարվածայնութիւնը պետք է կազմա-

կերպել գործնականորեն և վոչ թե լոկ խոսքով: Մենք դիտենք,
վոր կոլտնտեսականների մեջ կան արդեն հարյուր հազարավոր ա-
ռաջավոր, հիանալի մարդիկ: Հարկավոր է, վոր ամենակարճ ժա-
մանակամիջոցում մենք ունենանք միլիոնավոր առաջավոր մարդիկ-
ներ, սոցիալիստական դաշտերի հարվածայիններ:

Հարվածային կոլտնտեսականները առաջավոր մարդիկ են.
հարվածայինը պետք է հարվածային լինի վոչ միայն անմիջակա-
նորեն իր աշխատանքի մեջ, հարվածայինը պետք է մուտք գործի
ամեն տեղ, նա ունի այդ իրավունքը, վորովհետեւ նա առաջավոր
մարդ է: Նա կուսակցական կազմակերպութեան ղեկավարութեամբ
պետք է բացել բաց, ակտիվ կերպով պայքարի կոլտնտեսութիւն-
ների և մեր ամբողջ սոցիալիստական շինարարութեան մեջ յեղած
բոլոր այն թերութիւնների դեմ, վոր նա նկատում է:

Հարվածայինը նա յե, ով մասնակցում է սոցիալիստական մըր-
ցութեանը, ով բռնադատյալ և ստրկական աշխատանքը վերածում
է ազատ մարդկանց աշխատանքի, վորոնք ստեղծում են նոր, սո-
ցիալիստական կյանք:

Ձեզ վրա, հարվածային կոլտնտեսականների համաթիւթենա-
կան առաջին համադումարին հավաքված հարվածայինների վրա
կան առաջին համադումարին հավաքված հարվածայինների և
պատասխանատվութիւն է դրվում վոչ միայն ձեր բերդադների և
կոլտնտեսութիւնների համար: Դուք պետք է պատմեք ձեր աշխա-
տանքի վորձի մասին և այն մասին, ինչ կստանաք այս համադու-
մարում, վոչ միայն ձեր կոլտնտեսութիւններին, այլև շրջակա կոլ-
տնտեսութիւններին անդամներին: Դուք պետք է ձեր խանդավա-
ռութեամբ վարակեք կոլտնտեսական մասսաներին և վորքէ հանեք
նրանց հաջողութեամբ կատարելու բայլելիկյան գարնանացանը:

Թույլ տվեք, ընկերներ, վերջացնելով իմ ղեկուցումը, վստա-
հութիւն հայտնել, վոր հարվածային կոլտնտեսականների առաջին
համադումարը կնպաստի խորհրդային Միութեան կոլտնտեսական-
ների նոր վերելքին՝ նոր մեծ գործեր կատարելու համար:

Մենք ավելի կբարձրացնենք մեր դրոշը, մենք ավելի ամուր
կբռնենք այն մեր ձեռքում և իրագործելով ընկ. Լենինի պատգամ-
ները, կուսակցութեան ղեկավարությամբ, ընկ. Ստալինի ղեկա-
վարությամբ կընթանանք դեպի առաջ, առաջ դեպի նոր հաղթա-
նակներ (բունն ովագիւտ էր վորքէ վոսֆի յեն կամգնում):

Խմբագիր. Ս. Ամիրխանյան
Բնագրի հետ համեմատ. Հ. Լեվոնյան
Տեխնիկական խմբագիր Մ. Նփրիկ
Սրբազրեց Ա. Տեր-Մկրտչյան
Հանձնված է արտադրության 7 մարտի 1933 թ.
Ստորագրված է տպելու 20 մարտի 1933 թ.
Տիրած 10,000. Հրատ. № 93, 182,000 տպ. նշ.

Պետերբուրգի տպարանի Պատ. 619 Դիպլոմ № 7726 (Բ)

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0205929

9550 80 407.

30.560

Л. М. КАГАНОВИЧ

Укрепление колхозов и задачи
весеннего сева

Издательство ЦККП (б) А
Партиздат 1933 Эривань